

Kanauninkas Juozas Tumas - Vaižgantas

1869 – 1969

JONAS AISTIS

Žmonių atmintis trumpa. Visi tai, kas didelėmis pastangomis, pasiaukojimu ir pasišventimu buvo sukurta, dažnam šiandien atrodo taip natūralu ir paprasta, lyg tai būtų nuo neatmenamų laikų iš tėvų ir senolių paveldėta. Sakysime, šiandien niekam net galvon neateina, kad prieš šimtą metų lietuvių tauta buvo rimtų ir jai palankiai nusiteikusių žmonių laidojama. Iš tiesų, tauta tada sparčiai nyko ne tik tai nesipriešindama, bet dargi net pati savo agonijos neįsąsąs. Ne gana to, bendrai sakoma, kad tautos nyksta tikrai susidūrusios su aukštesne kultūra. Lietuvių gūdėjimas net ir tą mitą sugriovė. Lietuva nyko iš visų keturių pusių: gūdėjo, lenkėjo, vokietėjo ir net latvėjo.

Dėl to mus visada turėtų stebinti Lietuvos nepriklausomybės žadintojų ir statytojų karta. Tautos sąmonėjimas laukia didelės plunksnos. Jis yra nuostabus ir tikrai didingas. Aštuoniolikos metų būvyje Lietuva pagimdė keturias didelio masto figūras: Basanavičių, Kudirką, Maironį ir Tumą. O to meto antraeilių asmenybių skaičius bene bus buvęs šimteriopai didesnis. Jų dėka amžių užguita liaudis tapo sąmoningą vienetą.

Iš paminėtų ketveriukės bene pats šilčiausias bus buvęs kanauninkas Juozas Tumas - Vaižgantas. Nors tuoj po mirties jis yra sulaukęs stambios Aleksandro Merklio monografijos, kuri, beje, ir šiame krašte buvo antru kartu išleista, tačiau patsai Tumas-Vaižgantas yra neužtarnautai primirštas. Turėjome Doneičio, turėjome Maironio metus, Tumas - Vaižgantas tos garbės nesulaukė, nors negalima būtų pasakyti, kad jis tos garbės būtų buvęs mažiau vertas. Lygia dalia neteko spaudoje užtikti, kad šiame krašte jo vardu būtų buvusi pavadinta lietuviškoji šeštadieninė mokykla. Už tai jokiū būdu negalima būtų pagirti lietuvių bendruomenės kultūrinį žinybų.

Dr. Vincas Kudirka savo gyvenime traukia dramaturgus. Tumas - Vaižgantas buvo reikalingas kruopščios ir gerai dokumentuotos biografijos. Jo gyvenimas nemažiau dramatiškas negu Kudirkos. Nemažiau vienisas ir tie-

sus, tačiau jame buvo ir kažkas daugiau. Jis, sakyčiau, neveikė, o grūmėsi vienas prieš visus ir prieš visą, kas tikrai pasipynė jam po kojų. Vaižgantas už Kudirką buvo kur kas gyvesnis, smarkesnis, nebijojęs žerti tiesą į akis net savos vyresnybei, dėl to dvasinės vyresnybės buvo be paliovos mėtomas iš vietos į vietą. Reikia pasakyti, kad ne kartą jis tuos "persekiojimus" pats yra išprovokavęs. Buvo staigus ir ugningo būdo, be to, ambicingas, ypač niekam neleisdamas užimti jo jau trijos lietuviybės nuospaudos. Lietuva, beje, dažnai tapatino su savimi...

Man Tumą-Vaižgantą teko pažinti kiek arčiau jau tada, kai jis buvo pertekęs metais, nuopelnais ir garbe. Jis buvo nuosirdus, paprastas, visiems prieinamas, atviras, kasdieniškas. Buvo pragarsėjęs savo "deimantūku" atradimu. Ne vienas tų jo deimantūku vėliau pasirodė beasas paprastas žyvro žvirgždas, bet jis dėl to nesijaudindavo ir sakė: "kad, kad yra daug geriau pagiriant dešimt kartų apsigauti negu vieną tikrą talentą atstumti."

Tumas-Vaižgantas gebėjo aprepti visą viešąją tautos gyvenimą. Kas jis gyvenime nebuvo? Karštas tribūnos oratorius, kruopštus senienų lesiotojas, lėšų organizatorius, dosnus lietuviško ir humaniško reikalo rėmėjas, be to, dvasiškas, redaktorius, visuomenės veikėjas, rašytojas, publicistas. Visose srityse pirmiaujan- tis. Visą gyvenimą skubėjo, bėgo, stigo laiko, bet tuo pačiu laiku vakarų vakarais galėjai matyti jo žilą galvą parterio pirmoje eilėje per patį vidurį. Premjeras, sakoma, kol sveikata leido, nė vienos nepraleisdavo...

Tai buvo retas lietuvis, kuris nežinojo, kas tai yra pavydas. Jam visi buvo geri. Kiek profesionalų sukčių jis yra sušėpęs. Kiek iš kalėjimo ištraukęs. O ar nors vienas jų, šiandien aukštai iškilęs, savo geradari bent geru žodžiu prisimena?

Nepriklausomai savo tautos gyvenimu Tumas Vaižgantas džiaugėsi ir didžiavosi taip, kaip gali džiaugtis ir didžiutis tik tasai, kuris prie nepriklausomybės atgavimo viso savo gyvenimo triūsų buvo prisidėjęs...

Dar gyvam esant, jo raštų pasirodė apie dvidešimt tomų. Į tą skaičių neįėjo brošiūrėlės ir originalūs leidiniai. Savo knygas jis matuodavo metrais lentynose. Ir, mano supratimu, toli gražu ne visa, ką jis yra parašęs... Ne vien beletristika, ne vien medžiaga literatūros istorijai, bet lygia dalia ir jojo publicistika eiliniams dienų klausimais yra didelis laiko dokumentas. Tumas-Vaižgantas yra pirmaeilis polemistas. Jis reagavo gyvai ir aštriai į dienos įvykius ne dėl to, kad būtų skonėjęs kivičiais, o tikrai norėdamas užaštrinti problemą, o tikrai stengdamasis sugyventi visuomeninio gyvenimo tekamę bei išga-ningą linkmę pakreipti jos kryptį. Ne visa buvo tauru ir kilnu nepriklausomo gyvenimo buityje. Buvo dienos stabų ir visa eilė balvonėlių, kurie jautėsi neliecia-

mi, ir daugelis juos vengė užkliudyti spaudoje, bet ne Tumas Vaižgantas... Vienu atveju štai kaip jisai aiškinasi:

"Ak, kaip man būtų miela, kad visi in gremio mūsų valdininkai sukiltų už tai prieš mane, kuo smarkiausiai išpravardžiuotų spaudoje, net sutikę fiziškai mane užgautų, parodydami, jog aš klystu, šmeižiu, o jie nekaltai kenčia" (Vaižganto raštai, IV t., 8 p.).

Jis niekad nebijojo "kompromituotis bei susitikti su priešingų pažiūrų žmonėmis. Kas neat-simena Vaižganto gyvam Kapsu-kim parašyto nekrologo... Ir ka-žin, ar tas lietuviško bolševizmo tėvas turi geresnį portretą už tą, kurį minėtam nekrologe nutapė Tumas - Vaižgantas.

"Mažutis, liesutis, stačiais plaukais, smulkiu, gražiu, tyru, tikrai lietuvišku veideliu. Būtų rodėsi pusbernėliu, kad ne didelės, labai gražios ir ryškios akys" (ten pat, 233 p.).

Aišku, Tumo-Vaižganto publi-cistika to paties rašytojo-menin-ko, ne laikraštiniško darbas. Tie-są sakant, jis publicistika bodė-josi: "trokštu, kad kas paluosuo-tų ir mane nuo kasdieninio dar-bo publicistikoje, nuo to perlei-dimo per protą ir širdį visų dienų mažmožių... kiek labiau gai-vina visuomenės dvasią dailė ir mokslas... It griausmo bilsdesiai, išnyks kapsai ir kapsukai, zana-vykai ir zanavykūčiai, druskiai ir nedruskiai. Bet paliks donelai-čiai, poškos, valančiai, daukan-tai, jabloniskiai, mačiuliai, mairo-niai, dambrauskai- jakštai, rim-šos ir žmuidžiniai, nauja-liai ir sasnauskai" (Vaižganto raštai, XVI t., 48 p.).

Nors turėjo didžiulį talentą ir aštrų stebėtojo žvilgsnį, bet jo pa-ties būdas ir reikalai neleido daugiau laiko skirti pačios fabu-los apdorojimui, dėl to net jo iš-stambesnieji kūriniai iš jo paties pavadinto "vaizdų" tipo neišei-na. Kaip tai beakambėtų para-

doksu, bet Tumas Vaižgantas bus, mano supratimu, turėjęs didžiau-sią įtaką, jei ne hegemoniją mū-sų beletristikos raidai. Be labai mažų ir nereikšmingų išimčių, visa beletristika - nepriklausomy-bėje, svetur ir tarybose - pasilie-ka vaižgantiskuose "karo vaizdų ir šiaip vaizdų" rėmuose. Tai sa-kydamas nenoriu Vaižganto kū-rybos nuvertinti. Ja jis yra sulau-žęs lietuviuose amžinos garbės. Galop, ir pačioje rašto raidoje jis užima gana svarbią ir reikš-mingą vietą.

Vis dėlto, kokia ironija. Visas jėgas jis buvo sukaupęs visuome-ninei veiklai, o pasilikęs, galima sakyti, tikrai rašytojas, nors rašė tikrai nuo visuomeninės veiklos atliekamą laiką. Bet ir tie da-lykai, kurie neįeina į literatūros istoriją, jeis į bendrąją lietuvių tautos istoriją. Jis yra prisidėjęs prie dviejų politinių partijų or-ganizavimo. Jau "Tėvynės Sar-go" puslapiuose jis skelbė, galima sakyti, Antrojo Vatikano suvažia-vimo idėjas, tai yra, norėjo ras-ti katalikų kelią į atvėsusias lietuvių inteligentų širdis. Nepa-sakysiu, kad jam būtų šimtu procentų tai pavykę. Kiekvienas Bažnyčios atsinaujinimas vyko bendru dvasiniu pakilimu, ne nuolaidomis. Tumo katalikiška-sis liberalizmas vieną kitą piktini-no, o Antrojo Vatikano suvažia-vimo reformos privedė prie ne itin malonių išsišokimų.

Pati stiprioji Tumo-Vaižganto

Kertinė Parastė

LITERATŪRINIS RUDUO

Dėl šių metų viso literatūri-nio derliaus šiandien būtų ne-tikslu per daug nuliūsti, ar per daug džiaugtis, kol metų pa-baiga dar ne čia pat prie var-tų. Tačiau literatūros vakarų rudeniniu derliumi jau ga-lima iš anksto pasigėrėti. Ga-lima pasidžiaugti jau bent mū-sų organizuotos visuomenės pastangomis vienokios ar kit-os formos literatūrinius vaka-rus surengti.

Štai, sakysime, vien tik Chi-cagoje, tiesiog neperdėdami, šį rudenį galime pavadinti litera-tūriniu rudeniu. Spalio ir lap-kričio mėnesių laikotarpiu čia bus net keturi literatūrai skir-ti vakarai. Spalio mėn. 11 d. Jaunimo centro didžiojoje sa-lėje iškilmingai įteikiama mū-suose reikšmingiausia Lietuvių rašytojų draugijos premija už geriausiąją 1968 metų knygą. Kaip žinome, ši premija pa-skirta šviesiajam mūsų litera-tūros veteranui kan. Mykolui Vaitkui už pernai išleistą atsi-minimų dvitomį "Nepriklausomybės saulė". Pats laureatas, nežiūrint gražaus 85 metų am-žiaus, iš Naujosios Anglijos atvyks tada Chicagon. Visiems čikagiečiams tai bus reta ir, gal būt, vienintelė proga pa-matyti akistatoj autorių ir iš-girsti jį patį, skaitantį savo kūrybą.

Tačiau to negana. Prie gar-bingos vyresniųjų mūsų rašytojų kartos tą patį vakarą ir toje pačioje vietoje bus pras-mingai prišlieta ir jaunosios, jau čionykštės mūsų rašytojų kartos plunksna: bus taipgi įteikta premija šviesiam tary-bos jaunimui skirtoj veikalui konkursą laimėjusiai Danutei Brazytei - Bindoldenei už apy-saką "Mieste neramu".

O kitą dieną — spalio 12-ą Jaunimo centre vėl vaikų lite-ratūros vakaras. Visu savo po-būdžiu ir visu apipavidalinimo spalvingumu mūsų toks už-mojis bus įkūnytas bene pirmą kartą. Jame dalyvaus šie mū-sų rašytojai: Birutė Pūkelevi-čiūtė, Nijolė Jankutė - Užba-lienė, Sesuo Ona Mikalaitė (Pupučio autorė), Aloyzas Ba-ronas ir Jonas Minelga. Tai bus tikrai išradingas vakaras,

kurio visų paslapčių čia dar nenorime atidengti.

Už savaitės — spalio m. 18 d. toje pačioje salėje vyks poeto Vytauto Mačernio mirties 25 metų sukaktuvinis minėji-mas. Minėjimas bus tuo ypa-tingas, kad jame negirdėsime panašiais atvejais įprastinių paskaitų bei kalbų. Zuves poe-tas bus prisimintas komp. Da-rius Lapinsko muzikinių Ma-černio "Vizijų" pastatymu. Va-kare poeto žodis įsikūnys so-listų balse, aktorių ir akade-minio garsumo rečitatyve, mu-zikos garsuos, šviesos ir filmo efektuos.

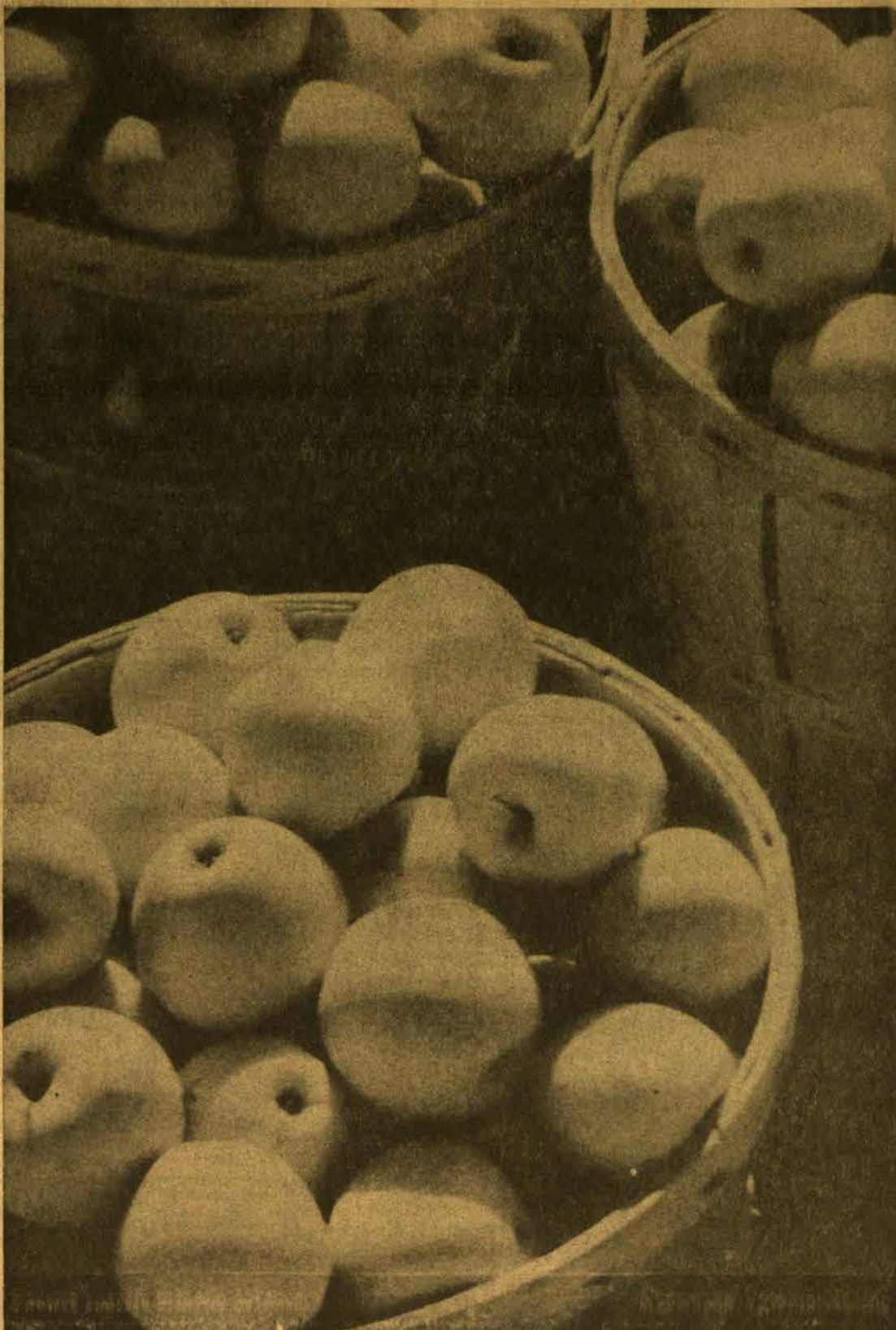
Lapkričio 9 d. Jaunimo cen-tre vėl pirmartinis įvykis: Anglijos lietuvių klubo at-kviesti, čia savo kūrybą skaitys europiečiai, Anglijos lė-tuviai, rašytojai: Vladas Šlaistas ir Jonas Kuznickis. Kai ligi šiol mūsų bendruomenių per vandenynus buvo kviečiami ir siunčiami tik politikai, sporti-ninkai, aktoriai ir solistai, tai šiuokartinis rašytojų atvejis lūdijs vis dėlto tam tikrą mū-sų visuomenės subrendimą ir šioje srityje.

Tad kasgi būtų darytina ir žinotina šių literatūrinio rudenio faktų akivaizdoje? Pir-miausia, čikagiečiai ir arčiau jų gyvenantieji turėtų kiekvie-nu minėtu vakaru užpildyti di-džiąją Jaunimo centro salę, kad tokių vakarų rengėjams ir patiems rašytojams netektų sava visuomene nusivilti. Ant-ra, Chicagos literatūrinio rudenio nuotakomis turėtų užsi-krėsti ir kitos mūsų lietuviš-kųjų kolonijų bendruomenės. Jeigu jau vienas Anglijos lie-tuvių klubas įstengia apmokė-ti tarpkontinentinę dviejų rašytojų kelionę, tai ką jau be-kalbėti apie nuotolius tarp Amerikos ir Kanados lietuvių kolonijų! Ir trečia, jeigu vis ir vis gražiai pakalbame apie lie-tuviybės išlaikymą, apie lietu-viškosios kultūros aruodų pa-pildymą išeivijoje, tai ir suda-rykime čia savam rašytojui bent moralines sąlygas jaustis sava tautai reikalingu ir būti-nu.

k. brd.

Šiame numery

- Literatūrinis ruduo.
- Kanauninkas Juozas Tumas - Vaižgantas (1869 — 1969).
- Lietuvoje "atrado" belades.
- Naujoji vengrų poezija.
- Pirmasis Lietuvos padalinimas 1569 m.
- Niekšybės garbinimas.
- Poros kūrėjų dovana mažiesiems.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.
- Filmo įrašumai.
- Moterų gyvenimas.

Gausios rugsėjo mėnesio dovanos.

Nuotrauka Vytauto Mačelio

visuomenės veiklos sritis bus bu-vusi lietuviybė ir kova dėl lietu-viškosios kultūros. Jo gyvenimas taip klostėsi, kad jis ilgėliau vie-noje vietoje nepabuvo. Kita, gal būt, toksai gyvenimo būdas bū-tų palaužęs, o Tumui Vaižgan-tui, galima sakyti, tai išėjo į svei-katą. Tumo - Vaižganto būdė ir temperamente buvo, sakytume, guvos ir akylos šeiminingės ge-rosios savybės. Kiekvienoje vieto-jė jautėsi, kaip pas save namie. Matė vietos trūkumus ir galimy-bes. Mokėjo veiklą organizuoti ir lėšas kaupti. Pačiose atsilikusio-se ir nežymiose vietose jis mōkė-jo taip išplėsti veiklą, kad baž-nytinei vyriausybei pradėdavo plaukti, stotis, ir buvo priversti jį kelti kitur.

Visuomeninė lietuviškoji veik-la nusitęsė nuo seminarijos lai-ky iki, galima sakyti, pačios mir-

ties: kova su rusu žandais dėl lietuviškos knygos, draudžiamo-sios spaudos organizavimas ir platinimas, sulenkėjusių kunigų kartos tradicijų laužymas, so-đžiaus švietimas, dorinimas ir sąmoninimas, veikla 1905 me-tais revoliucijos sukuriuose, vilti-ninkų organizavimas ir kova dėl lietuviybės teisių Vilniaus krašte, "Rygės Garso" redagavimas, ka-ras, pabėgėlių šelpimas, švedija, Kapsuko Vilniuje ir marga vei-kla nepriklausomoje Lietuvoje...

Visur visomis jėgomis kovojo, rungėsi. Jo nei laimėjimai neap-kindavo, nei pralaimėjimai ne-nuvedavo į nusiminimą. 1907 m. atsiradęs Vilniuje, bandė lie-tuviybę kelti skinti per bažnyt-nės vyriausybės viršūnes. Nuėjo pas vyskupą Eduardą von der

(Nukelti į 2 psl.)

Kanauninkas Juozas Tumas - Vaižgantas

(Atkelta iš 1 psl.)

Roppa. Ten nieko nepesės ir iškoneveiktas, nenusiminė. Jei negalima lietuviųbei skinti kelio iš viršaus, tai reikia pradėti iš apačios. Ir Tumas Vaižgantas išvytė tokią veiklą, kad bažnytinė vyriausybė privertė Žemaičių vyskupą Tumą - Vaižgantą iš Vilniaus atsaukti, bet per tą laiką lietuvių Vilniaus krašte pasiekė tokio veiklos laipsnio, kad bažnytinė vyriausybė su tuo faktu jau turėjo skaičiuoti.

Dažnai pagalvoju, kaip gaila, kad šiandien mes tokio masto asmenybės neturime, o šiandien mums lygia dalia reikėtų tokio žmogaus, kurio kalboje žodžio "negalima" nėra.

● 39 metų nuo Lietuvos Dienos 1939 m. Pasaulinėje parodoje New Yorke suėjo rugsėjo 10 d. Parodoje, kaip žinome, buvo tada ir nepriklausomos Lietuvos paviljonas. Pati Lietuvos Diena tada praėjo itin išpūdingai. Jos viršūnė buvo masinio jungtinio choro, sudaryto iš JAV ir Kanados lietuvių, koncertas, kuriam dirigavo prof. J. Žilėvičius. Šauni atrakcija buvo ir iš laisvosios tėvynės atvykusių tautinių šokių grupė, kuriai vadovavo p. Baranaitė.

● Lietuvos pasakas gruzinų kalba išleido gruzinų leidykla "Nakaduli". Redagavo žymusis gruzinų rašytojas K. Lordkipanidze, įžanginį žodį parašė D. Sauka.

Kad. Juozas Tumas - Vaižgantas 1929 metais Kaune. Šiemet rugsėjo mėn. 8 d. nuo jo gimimo suėjo 100 metų. Nuotraukos viršuje paties Vaižganto įrašas: "Laimės ieškojau kitiems, o tapau laimingu pats."

Lietuvoje "atrado" balades

DR. J. BALYS

Serijinio leidinio "Literatūra ir kalba" visas IX tomas yra paskirtas tautosakai ir pavadintas "Dainuojamosios tautosakos klau simai" (Vilnius, leidykla "Vaga", 1968. 512 p. 3000 egz.).

Naujas dalykas jam yra P. Jokimaitienės studijėlė "Lietuvių liaudies baladės" (p. 297 - 349), kurioje pirmą kartą per visą "tarybinį laikotarpį" panagrinėjama ši mūsų liaudies kūrybos rūšis. Mat, kažin kodėl ten net "baladės" terminas buvo vengiamas minėti. Gal todėl, kad liaudies žmonės tokio termino nežino, o gal todėl, kad kai kurios baladės yra aiškiai sukurios ne liaudies, kaip tokių, bet viduramžių profesionalių dainininkų (bardų, minezingerių, špielmonų) ir jos buvo pirmiausia dainuojamos diduomenei puotų ir iškilnių metu, ir tik vėliau nuėjo į liaudį. Tad jos tikrai būtų, tarybinio terminu tariant, "feodalinės epochos" kūriniai. Toks tvirtinimas tik iš dalies teisingas, nes yra, ypač lietuviškoje tautosakoje, nemaža tokių baladžių arba pasakojamų dainų, kurios kilo ne pilnių menėse, bet žemdirbių pirkiose ir buvo "dainų bernužėlių (mergužėlių)" sukurios, kaip ir kitos liaudies dainos. Tiesa, yra ir tokių, kurios aiškiai rodo i aukštesnį luomą jau pačia pirma savo eilute, pvz.: "Išjojo jojo ponas karalius", "Išjojo ricierėlis", "Išėjo karaliūnas..."

Baladė yra pasakojamoji daina, kuri dramatiškiau koki nepaprastą arba svarbų įvykį ir kuris dažnai pasibaigia tragiškai. Baladė turi epinių pradų, bet joje netrūksta ir lyriškumo. Lietuvių dainose vyraujas lyrinis pradas dar labiau apsuksina išskirti balades iš kitų mūsų liaudies dainų tarpo. Gal todėl per paskutinius 25 metus Lietuvoje

išleisiose tautosakos veikaluose baladės net ir vardas buvo vengiamas paminėti. Jo nerandame "Lietuvių tautosakos apybraižoje" (1963), o "Lietuvių tautosakos" rinkiniame leidinyje baladės išmėtytos skyriuose "Dainos apie tragiškus įvykius" (I, 549-572), "Meilės dainos" (II, 148 - 155) ir "Karinės - istorinės dainos" (II, 265 - 358). Kaip matome, tokių baladinių dainų esama nemaža.

Kadangi rusų folklorininkai nemažai yra rašę ir rašo apie balades, tad ir mūsų lietuvių liaudies reikėjo pasisakyti. Autorė pamini keletą vakarų Europos autorių ir porą mano darbų (paskelbtų 1938 ir 1954 m.), tačiau, kaip yra įprasta reveranso dėlei, cituoja visą eilę rusų autorių, kurių veikalai lietuvių baladžių visiškai neliečia, išskyrus tik vieną, kalbininką V.N. Toporovą, kuris parašė straipsnį, "Neskol'ko soobrazení o strukture

litovskoi narodnoi ballady" (leidinyje Poetika. Poetika, II, Varšava 1966, p. 77-120). Tai grynai formalinis nagrinėjimas dainų struktūros pagal fonetinę, morfolingę ir sintaksinę eilėdaros sandarą, panaudojant matematinį metodą, skaičiuojant kiek tokių formų dainose pasitaiko. Autorius panaudojo tik vieną veikalą, mano sudarytą populiarių leidybinių "Simtas liaudies baladžių" (Kaune, 1941). Nors autorius, atrodo, supranta lietuviškai, tačiau, matyt, stropiau nepasikaitė mano knygos "Pratarmės", kurioje aiškiai yra pasakyta: "Ruošiant leidybą platesnei visuomenei ir mokykliniam jaunimui, tarmiškų tekstus teko priderinti prie bendrinės kalbos, be to, skolinčius pakeisti savais žodžiais" (p. 9).

Pvz., kiek atsimenu, originaliaime užrašyme buvo "Mudras žaunierius vainelėn joja", tuo tarpu knygoje yra atspausdinta: "Pui-

kus kareivis karelin joja" (nr. 21); arba vietoj "paliavoti" buvo pataisyta "pamedžioti" ir pan. Tad gaila, jei dėl to kai kurios autorius statistikos nėra tikslios, nors ir iš viso matematiškas poezijos nagrinėjimo metodas nėra įtikinantis.

Jokimaitienė savo straipsnyje paliečia tik 26 baladžių temas, randamas mūsų tautosakoje. Tai tik koks ketvirtadalis mūsų žinomų baladžių temų. Tik šešios iš ten suminėtuju, atrodo, bus lietuviškos kilmės, būtent: "Sutinka seselė atlydimą" (836 užrašai), "Tėvas dukrelę skandino" (už prarastą vainiką - 300 užrašų), "Ko pavirtai ažuolėliu?" (115 užrašų), "Žiemužės šėkas, vasaros sniegas" (110 užrašų), "Volungėlė (balandėlė) nušoviau" (buvo užburta mergelė, 89 užrašai), "Kirsu sesei galvelę" (iš karo grįžęs brolis randa seserį supant povainikį). Visa eilė kitų populiarių baladžių turi atitikmenis ir kaimynų tautosakoje, pvz.: "Pasivertus gegute, skrisiu tėvo sodan" (1267 užrašai), "Visi bajorai i Rygą joja" (1006 užrašai ir atspausdintų yra per 60 jos atmainų, daina gali siekti kryžuočių laikų), "Dar gaideliai negiedoj" (apie išvežtą sesutę, 800 užrašų), "Nuo žirgo kritęs bernelis" (labai išvystyta lietuviška versija, 600 užrašų), "Uljonas linus rove" (491 užrašai). Populiariausios baladės žinomos visoje Lietuvoje, skolininės iš slavų - rytuose ir pietuose (džukuose).

Baladės yra visų labiausiai tarp tautinė dainų rūšis. Teisinga, kad daugelis mūsų baladžių buvo paimitos iš kaimyninių slavų tautų. Tačiau autorė nežinojo, kad daugelį jų temų slavų tautosakos perėmė iš Vakarų Europos. Tad

mes jas gavome tik aplinkinių kelių. Jei autorė būtų mažiau citavusi rusų autorius, bet pasiėmusi surasti ir perskaityti E. Seemanno studiją "Deutsch-litauische Volksliedbeziehungen" (1951), tai būtų daug ką sužinojusi apie mūsų baladžių istoriją.

Autorė neatkreipė reikiamo dėmesio į eilę kitų mūsų baladžių temų, kurios, atrodo, bus lietuviškos kilmės, pvz.: "Sakalas krisdamas užmušė karaliūną" (paminėta tik dėl jos dialoginės formos, p. 344), apie ponaičių-bajoraičių nuskriaustą trijų brolių seserį ir brolių kerštą; "Ar dar neištekėjo mano mergužėlė?" (iš karo grįžęs brolis klausia savo seserį); apie mitologiško pobūdžio temas, kuriose veikia dangaus kūnai; apie visą ciklą tragiškų paskendimų (pavirsimų žuvimi ir kt., paminėta tik tema apie paskendimą, gelbstint vainiką ar žiedą); apie atmainas iš baladžių ciklo su šeimos nario vadavimo motyvu (tema yra Vakarų Europos kilmės); apie skandinaviškos ir vokiškos kilmės balades (nors jų nėra nedaug, vos pora ar trejeta temų) ir kt. Žinoma, sunku norėti, kad tokiame ribotame straipsnyje viskas būtų apimta. Tačiau kai viename tik 322 psl. suminėtos net penkios skolininės iš slavų skirtingų sužetų baladės iš žiauriųjų baladžių ciklo (vyras nužudo neteisingai apskustą žmoną, arba žmona vyrą), tai ir kitus ciklus nors tiek trumpai galima buvo suminėti. Reikia tikėtis, kad autorė ir toliau dirba šioje srityje. Specialistui šis pirmas jos straipsnis yra tuo vertingas, kad jame nurodyta, kiek kurios baladės užrašymų rasta tautosakos rankraštyne ir kokiose Lietuvos srityse jie buvo užrašyti, t.y. kur buvo paplitusi. Tačiau šiaip skaitytojams tas straipsnis bus įdomus ir galės sukelti susidomėjimo šia mūsų tautosakos rūšimi, apie kurią nuo 1941 metų Lietuvoje nieko nebuvo rašoma.

Pats stambiausias ir rimčiausias darbas šiame rinkinyje yra L. Saukos studija "Lietuvių vestuvinės dainos" (p. 7-296), parašytas 1953-60 metais, kuriame nagrinėjami tų dainų tekstai ir melodijos, liaudies poezija ir papročiai. Apie tai reikėtų parašyti atskirą straipsnį, nes studija turi ir gerų, ir silpnų pusių (ypač silpnas I skyrius, p. 17-43: "Vestuvinių dainų genezės ir istorinės raidos klausimai", viskas užtempta ant grynai marksinio kurpalio).

Kiti straipsniai. A. Aleksynas rašo apie dainų poetines priemones: "Veiksmazodžių samplai kas lietuvių liaudies dainose" (p. 354-388), pvz. tokie dainų išsireikimai, kaip "matyt nematė, regėt neregėjau..." V. Barauskienė rašo, kaip buvo sudarytas ir pritaikintas "sisteminis

liaudies dainų tekstų katalogas" (p. 389-407), o Z. Puteikienė - "Sisteminis lietuvių liaudies dainų melodijų katalogas" (p. 408-429). Dainų tekstų ir melodijų katalogavimas yra didelė problema. Visi katalogai turi trūkumų, tačiau geriau yra turėti kad ir netobulą katalogą, negu jokio. Pagal šiuos katalogus jau 1965 m. gale buvo sukurta apie 45.000 jų melodijų. Tai tikrai didelis darbas, kurį per dešimt metų atliko pusztuzinis moterų. Dabar tautosakos rankraštyne lengva esą surasti visus užrašytus kurios dainos teksto ir melodijos variantus. Tai kiekvieno tautosakos tyrinėtojo svajonė.

K. Viščinis gana objektyviai aprašo, kaip buvo sudarytas "Lietuvių tautosakos rankraštynas" (p. 430-443), kaip vyko tautosakos rinkimas, pradedant Rėza ir Stanevičium, ir organizuotai nuo 1907 m., įsikūrus Lietuvos mokslo draugijai, K. Grigas rašo, kaip vyksta "Tautosakos rinkimas ekspedicijose" (p. 444-460) ir A. Seselskytė duoda žinių (kažkodėl nepilnų) "Iš Lietuvos kalbos ir literatūros instituto folkloristų mokslinės veiklos" (p. 461-477). Pasirodo, kad taip labai reklamuojamos "kompleksinės ekspedicijos" nebuvo tokios vaisingos. Per visas ekspedicijas

(Nukelta į 4 pusl.)

DR. M. BUDRYS
2751 West 51st Street
Valandos: antradienis, penktadienis, šeštadienis, 9-11 ryto ir 4-8 v. vakarų. Ieškoti ortimamų pagal susitarimą.
Rez. Tel. 61-8783
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. - GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradien. ir penktadien. 10-4; šeštadien. 10-2 val.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ - NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
Crawford Medical Building
6419 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą.
Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akusheris ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neįsistiepiu, skambinti: MI 3-0001.

DR. JANINA JAKSEVICIUS
J O K S A
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradien., ketvirt. ir penktadien. 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 v. vakarų. Šeštadien. nuo 1 iki 4 val.

DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. vakarų. Šeštadien. nuo 9 iki 13 val. arba susitarus.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 W. 63rd Street
Val. kasdien nuo 1-4 p.p. ir 6 iki 8 val. Trečiadien. ir šeštadien. uždaryta.

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadien. ir šeštadien. tik susitarus.

DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvių gydytojas)
3925 West 59th Street
Val. pirmad., antradien., ketvirtadien. ir penktadien. nuo 12-4 val. p.p. 6-8 val. vakarų. Šeštadien. 12-2 val. p.p. Trečiadien. uždaryta.

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4988 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakarų. Išskyrus trečiadienį. Šeštadienį 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KODIKU IR VAIKU LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad. antradien. ketvirt. ir penktadien. 11 val. iki 1 val. p.p. ir nuo 5-8 val. vakarų. Trečiadien. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p.p. Šeštadien. 11 val. ryto iki 3 val. p.p.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HE 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą.

DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv. 5-8 val. antradien. ir penktadien. 1-4 val. Pirmadien. tik susitarus.

Remkite "Draugą".

DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas) Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. vakarų. Šeštadien. 9-11 v. ir 2 v. popiet.

ASSOCIATE OPTOMETRIST
Lietuviška kalba
DR. FRANK PLECKAS, Opt.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis, Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą. Uždaryta trečiadienį.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7600
5159 So. Damen Avenue
Valandos: tik pagal susitarimą. Trečiadienį uždaryta.

DR. E. RINGUE
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val. pirmad., antradien., ketvirtadien. ir penktadien. 8 v. r. iki 9 v. v. Trečiadien. ir šeštadien. 8 v. r. iki 8 v. popiet.

DR. ZIGMANTAS RUDAITIS
SPEC. ORTOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
(Tel. 737-2290 ofiso ir rezidencijos)
Pirma ligoninė tik susitarus - (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLIES IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. antradien. nuo 2-5 popiet. ketvirtadien. nuo 6-8 vakarų. Ofiso telef. 776-2890. Rezid. telef. 448-5545

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Visiškai pagal susitarimą.

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 4-4110
Rez. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p.p. ir nuo 7 iki 8 v. vakarų. antr. ir penktadien. nuo 12 iki 4 val. p.p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas - 925-8294
Valandos: 2-8 v. v. penktadien. 10-12 v. r. 2-3 v. vakarų. Šeštadien. 1-4 v. vakarų. Sekmadien. ir trečiadien. uždaryta. Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYTAS TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1223
Ofiso val. Pirm., antr., Trečiadien. ir penktadien. 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadien. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirmą ligoninę ligonius tik susitarus. Val. 2-4 p.p. ir 6-8 val. vakarų. Trečiadien. ir šeštadien. uždaryta.

DR. ONA VASKEVICIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 So. Albany Avenue
Val. pirm., antr., ketv. 6-8 val. vakarų. penktadien. ir šeštadien. 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val. 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Trečiadien. ir šeštadien. pagal susitarimą.

DR. PETRAS ZLOBAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val. pirmad., antradien., penktadien. 1-4 ir 6-8 v. v. ketvirtadien. 6-8 v. vakarų. Šeštadienį 11-1 val. popiet.

NAUJOJI VENGŖŲ POEZIJA

MIHALY BABITS

KRIKSCIONISKOJI PSICHOANALIZĖ

Savo nišose šitie garbūs ir gražūs šventieji atrodė pilni darnos tiem, kurie žiūrį į jų veidus; bet mus apvilta, jeigu jie mum atsuka nugarą; ten tėra tik neapdirbtas akmuo, plyšiai ir įskilimai. Štai kokie mes esame šventieji!

Iš kokio šturkštaus akmens išskaptuotos mūsų sielos? Tiek apmatų čia pageidauja jų amatininkai! Tiek žinių ir klaidų išvengia žmonių akių ir dangaus skvarbaus žvilgsnio ugnies. Viešpatie, padėk mums!

Kadaise, sakoma, esą buvę senų skulptorių; jų pamaldumas buvęs didelis o jų kantrybė išmintinga: jie rūpinosi kiekviena smulkmena uoliam darbe, nes Dievas labiau už kitus stebėjo jų kūrinį. Ak, kad mes būtume kaip jie!

Taip. Viešpats viską matė stebuklingu žvilgsniu, ir gedą ir blogį, kuriuos tu slepi savyje; siela, nuogastauk, nes per tavo akis Dievas į ją žiūrį, ir Dievas ją mato. Viešpatie, padėk mums!

O savęs pačio pabaisa, aimanai, kur tu gali pabėgti, būdamas tavo aukščiausio teisėjo sekėjas? Laiko smiltys tavo veidas gali pasislėpti, bet Mirtis, kurią tu užmiršai, suras tavo slėpynę. Kas tada mum nutiks?

Be atleidimo, permirkusius metų niekšybėse, su sukultais puodais mes išmetami į šiukšlyną; neskambios nuolaužos, kurios dabar krenta į dulkes su puvesių skoniu! Viešpatie, padėk mums!

Koks skulptorius iškals mus be plyšių ir be trūkumų? Mes neturime nei žirklių, kad suderintum mūsų širdis, nei kūjo, nei įspaudo, persmeigiančio slėpynes, kuriose tvyro mūsų kančios juodose gelmėse. Mes esame gimę kentėti.

Bet kentėti reiškia galiausiai laimėti. Mus mėgins daug aštrių asmenų pirma nei Viešpats suteiks garbę stovėti dangiskų statulų tarpe. Viešpatie, mum padėk!

GYULA ILLYES

GYVENIMO POSŪKYJE

Jau naktis! Sustingo debesys ir tamsuma užstojo! Lauke šakos stovi nuogos ir nuo jų drėgnė žėri. Jei pūsteli vėjas, joms krenta ašaros — Bėga ir tolsta mano jaunystė —

Priešais mano langą nardo dvi kregždės, ir tartum žuvys krenta į jūros gelmes. Viena jų — tai meilė, o kita — slapta viltis. Tai, kas mane lydėjo, pasprunka ir puola į tikrą tėvynę.

Ir štai išsipučia biauirus liūdesys savo erdviam rūbe jo nenatūralūs snariai mane traukia prie jo apipelėjusios krūtinės: liek ašara, jei tu drįsti, liek ašaras, mano mielas vaikinė... Raudok, jei tam turi pagrindą! Na, peršvelk savo gyvenimą! Aplinkui šėlsta lietus ir plūduriuoja rūkas. Vanduo putoja ir nešvarus bėga prie tavęs pašlaitės taku, kur tu veidmainiškai priviliojai savo mylimąją.

Kaip rožinio poterėliai, lašeliai srovėna stiklu. O jūs minutes, metų laikai, budrūs amžiai! Rudens prietema dengia popierių, ant kurio aš palinkęs... O veidrodė, tavėje amžinai išblunka mano jaunystė! Besilankstydamį, siūbuoja tamsūs medžiai tirštoje lapkričio migloje.

SANDOR WEOERES

DANTŲ PERISTILIS

Tavo burna — raudono marmuro salė. Tavo dantys — balto marmuro kolonos. Tavo liežuvis — purpuro kilimas, kurį tu trypi. Tai dantų peristilis, į kurį tu įžengi.

Nepaisant iš kokio laiko lango tu pasilenksi. Žiūrėk: Dievas visad keičia veidą, Strazdo ir nendrės laikais Dievas tampa glostantis, Mozės ir Elijo laikais Dievas stengiasi kuo daugiau išsiderėti; Pažiūrėk į Kryžiaus laikus: Dievo veidas kraujuoja, Veronikos drobė. Pasidairyk po savo paties laiką: Pražilęs Dievas palenkęs kaklą ant didelės Knygos. Kaip Petras, nukryžiuotas galva žemyn, Žmogus kabo pavėjuje, paleidęs plaukus žydrioje padangėje.

Žemė pliaukši į juos padžiūs, Tas, kas ji pastebi, Negali atitraukti nuo jo savo bemiegių akių.

Nelyginant vaikas, negavęs cukraus, Ožkos išmata skonėjasi kaip saldainių. Kiekvienas žemės kupstas jam tamsi žvaigždė, Kiekvienas vabzdys — besparnis kerubinas.

Jeigu tu nusileisi į pragarą: pačiose gelmėse Tu prieisi dangų, nes visa sukasi ir apsisuka aplink.

Žmogus stato patogius kelius,

Zvėris prasiskina taką girioje. Bet pažiūrėk į medį: ten lapija ir šaknys. Keiurios pasaulio salys drauge suderinios. Tai kelias į visas puses!

Praėjus dvi paskutinės prabėgusios kolonos, Tavo aukai prisiliečia kupolo begalybės. Ir jeigu tavo svaigina rožių vainiklapių sukury, Po savim tu turi, kaip vestuvinį guolį, visą pasaulį. Ten tu gali šaukti: "Mano Dieve, aš netikiu į Tave!" Tada nusišypso rožių audra: "Bet aš tikiu tave: ar tau to gana?"

LAJOS KASSAK

BESIKLAUSANT ARTHURO HONEGGERIO MUZIKOS

Aš buvau kuklus prancūzas ūkininkas, kurio žmona pagimdė mažą mergytę tūkstantis keturi šimtai dvyliktais Viešpaties metais.

Tuo laiku mano audra pradėjo skėsti sparnus virš mūsų horizonto. Aš puikiai atsimenu beribį dangaus uždangą, kuri liepsnojo raudona ir švysčiojanti.

Nuotrauka Vytauto Maželio

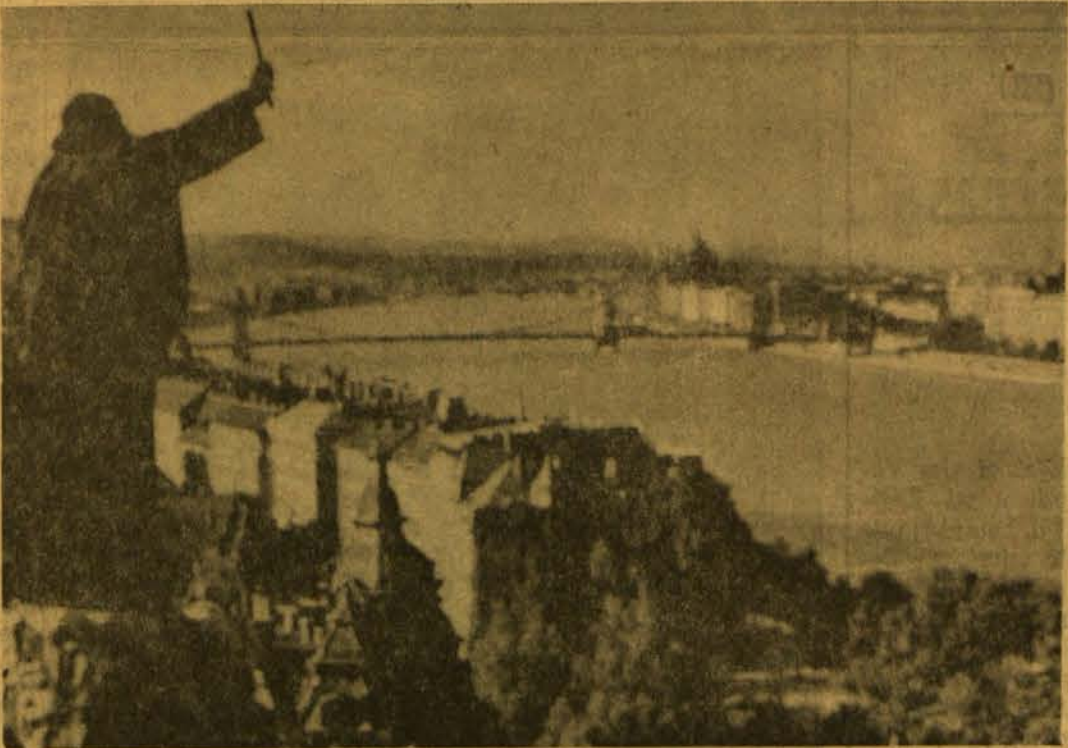
Žmona, sudėjusi rankas, meldėsi į Šv. Kotryną, kad ji jos iščių gelmėje perkirstų baisų skausmo mazgą.

Toji naktis atvaizdavo paskutinio teismo vietą: medžiai nusirengė savo žaliosius lapus, gurksniai syvu ir varpos apsidengė smulkutėm aukso dulkelėm, vynuogės po truputį apsitraukė rūdimis ir ties Orleanu Luaros vandenys netvarkingai traukėsi atgal

Joana tada gimė kartu su aušra, ji atrodė trapi nendrė, jos kakta žėrėjo kaip rožė, šviesiai išskleidžianti vainiklapius.

Tuo metu aš labai mylėjau savo žmoną — paskui, mūsų mažoji Joana pabėgo iš jos širdies, kad gyventų savo gyvenimu ir laisva skrajotų — o aš, ūkininkas, su visad į saulę palenkta nugarą, su skaudžiom, išraižytom rankom, aš verčiau, aš juokiaus besidžiaugdama. Aš nepramačiau ateities: angeliško grožio mūsų dukra griebėsi kalavijo ir iš Prancūzijos karalijos išvarė godų ir rūjį anglą, kuris vėmė plienul

Orleanas narsiai liejo savo brangų kraują, jis nuskaidrino padangę

Vengrijės sostinė Budapesto ir per ją tekančią Dunojaus bendras vaizdas.

ir tautai gražino derlingą žemę, tą pralietą taurų kraują! Tautai, gimusiai krašto garbei, tautai, puoselėjančiai nesuskaitomas ir margas gėles, tautai, spaudžiančiai stiprų vyną, pagimdžiusiai Joana, kad galiausiai Joana, kvapios ramos kūnas, nekaltą mergelę, pasiaukotų. Ji atstūmė įsiveržėlį, ji sulaužė geležinius pančius, kankinčius Prancūziją, bet ji ją sudegino ant laužo, kaip vagilką, kaip nusikaltėlę.

O žėrinti žvaigždė! Nepalyginamoji gėlė, baltoji lelijal Ant švento laužo tu tebuvai tik nekaltą Burginono Kainų auka, tu buvai tūkstantį kartų įžeista ir tūkstantį kartų pagarbinta.

Joana Arkietel! Joana Arkietel! Tu esi toli ir taip neįtikimai šiandieną ir vis dėlto, niekindamas dalį, su plunksna rankoje, aš į tavo kalbą iš Budapešto tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimtais,

tu, gyva tikrovė, trykšti iš pelenų saujos, išaukštintoji dildyre, būk gailestinga visų moterų silpnybėm! Parodyk jom ženklą, suteik žavų atsiminimą, kad ugnis nušviestų jų žingsnius, žiauri ugnis, kuri tavo sunaikino.

MILAN FUEST

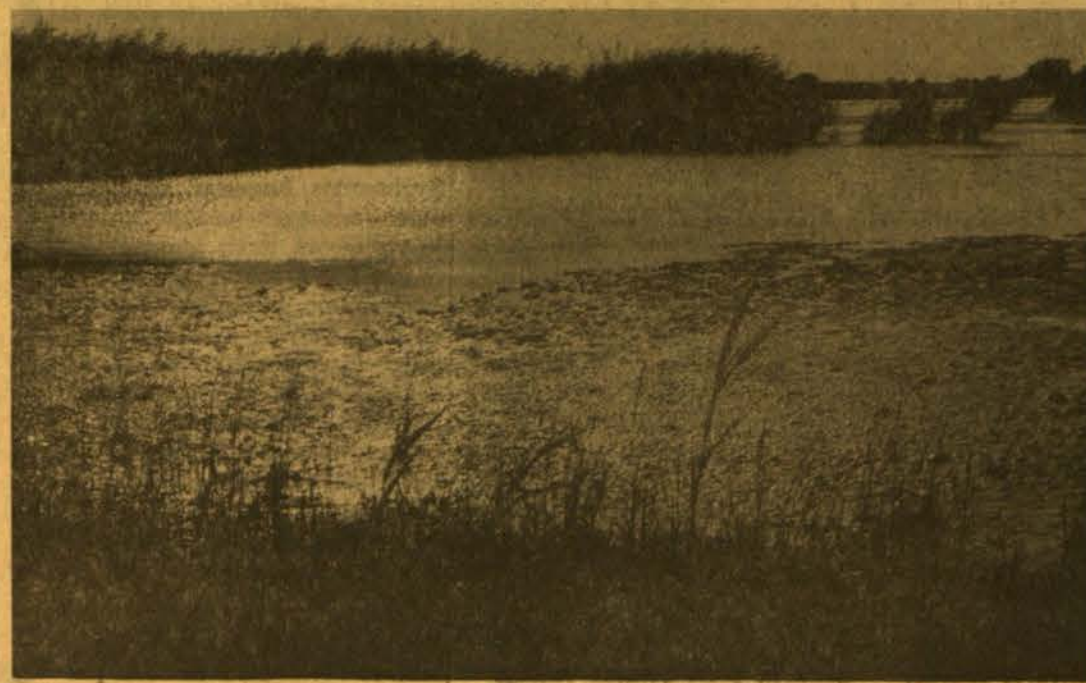
SENATVE

Kur esate jūs, mano akys, tikėjusios, kad veidas yra palaima? Taip pat ir jūs, puikiosios ausys, dabar tokios smailios, kaip kad asilo, kai jis rūgščiai nusijuokia, kur jūs? Ir manieji dantys, kur mano kraugeringi dantys, kurie traiskė žemuoges ir netgi dar raudonesnes lūpas? Ir tu, galinga mano krūtinės daina, kur tu? Kur kančia, kur palaima? Aš veltui jų ieškau dabar, mano beprotiškos kelionėse, besiramstydamas sulenkta lazda. Beprotiškai cipenti? Persekioti stirna, ožką, o paskui išsitiesti, jai snabždėti, ar tikriau mėnuliui... Kalbėti apie šias paslaptis, kurių niekas nesupras ir kurios visad vadinamos sutrypta laime... Judrumas, juodi keiksmai, kur jūs? Amžinas skubėjimas?

Kur godi burna? Kur mano juokas? Didis Dieve! Kur mano juokas? Ir bereikalingos raudos, kur esate jūs? Tuo tarpu, kai priešais jus, blankūs, virpančių aušrų horizontai,

Labai dažnai, aš esu sukniubęs juodumoje.

O jaunystė, išklausyk mane. Kartą gyveno senas graikas, Kuris iškėlė rankas, kaip statula, reikalaudamas jaunystės,

Nuotrauka Vytauto Maželio

PAL TABORI

TREMTIES GIESMĖ

Tremtis yra tuštuma, nes kad ir kažin kiek tu atsinešai su savim, vis vien daugiau tu palikai. Tremtis yra aš, kuris sumažėja, nes kaip tu gali įrodyti kas tu buvai ir ką tu atlikai? Tremtis yra pasididžiavimo ištrynimasis.

Tremtis yra pabėgimas, kuris dažnai esti sunkesnis už kalėjimą. Tremtis yra svetimųjų neketimasis, nes kiekvienam, tavo vertinančiam, tu rasi dešimtį, kuriuose tėra tik neapykanta. Tremtis yra Ksantipė, kuri burba ant tavęs už nugalvotas mintis ir nepasakytus žodžius.

Tremtis yra beribė, nes tu negali jos suskaldyti — norai niekad neprilygsta įvykdymui —

Tremtis yra įsibrovimas, kuris niekad nepavyksta, nes tu negali nugalėti savo paties pažabojimo — ji yra nieko nereikalaujanti meilė.

Tremtis yra vienvietė minioje. Tremtis trokšta būti nepabaigiamą, ji yra nieko nereikalaujanti meilė, niekad neatgaunamas praradimas, abejingas, nemylimas, ilgas laukimas traukinio, kuris niekad neateis, lėktuvo, kuris niekad nepakils.

Tremtis yra pabaiga ir niekad nesti pradžia. Tremtis yra vulkano įsiveržimas, kurio lavos srovė tave neša toli, ji yra amžinybė minutėm išmatuota; ji yra akys, kurios niekad nesidžiaugs įprastu reginiu, ji yra ausys, kurios klausos svetimos muzikos.

Tremtis yra giesmė, kurią tik ją giedas tegali girdėti. Tremtis yra liga, kurios netgi mirtis, negali užbaigti — nes kaip tu gali išsėtis žemėje, kuri tavęs nemaityno? Tremtis yra išpėjimas pavyzdys tiems, kurie dar tebeturi savo namus, kuriems priklauso... Bet, ar tu paklausysi išpėjimo?

Išvertė P. Gaučys

rioje žmogus, kaip mūsų Čiurlionis, gali rasti išganyimą ar mirtį.

Visai priešingos nuotaikos buvo Lajos Kassak (1887), kuris savo asmenybės švytėjimu ir savo, kaip kovotojo, temperamentu, įsigijo vieną svarbiausių vardų visoje pastarųjų 50 metų vengrų literatūroje. Būdinga, kad jis savo poeziją rašė beveik išimtinai laisva eiliumi forma.

Jau minėtas Sandor Weoeres ir Attila Jozsef (1905-37) ypatingu būdu įtakoję poetų kartą, išaugusią II-ojo pasaul. karo išvakarėse. Jie praturtino savo žodyną terminais, išrastas erdvių, atomų ir psichologinių tyrimų eigoje, tačiau jų kalbos pagrindas paliko vis dėlto tautosakinis, kuris jau buvo nuspalvinęs Babilto katalikišką terminologiją ir Attilos Jozsefo priemiesčių paveikslus. Tuo tarpu kai Vakaruose poetinė kalba vis labiau ir labiau darėsi precizinė, vis daugiau ir daugiau tyrė bei uždara, bet kartu su tuo ir vis labiau sausa, vengrų poetinė kalba plėtėsi kaip labai turtinga, prabangi ir veržli.

Jaunųjų vengrų poetų humanizmas, jų pačių kančiomis įgytas, praradus Dievą, nukrypstą į Kūrinį jos stebuklą. Tos kartos poetams vadovauja Ferenc Juhasz (1928). Jo poezija sukasi aplink jį patį. Jis mėgina sukurti mitologiją be dievų, pasiglebedamas burtais ir savotiškai sumagnetintų paveikslų gausybe. Jis karštai tiki į gyvenimo religiją, kuri įsivirtina gimdymo skausmuose.

Svetimi vengrų poezijos tyrinėtojai stebisi, klausdami savęs, iš kur kyla šis būdingas polinkis. Ir štai ką jie randa. Šiandien, anot jų, Bartokas, kaip ir Bachas, priklauso visai žmonijai. Tačiau kai Vakaruose Bartoko įtaka įsivirtino vien tik muzikos srityje, Vengrijoje ji pasiekia netgi poeziją, kuriai ji suvaidino išlaisvinantį vaidmenį. Ferenc Juhasz, o ir daugelio kitų jo draugų poezija, pasireiškė Bartoko muzikos įsiveržimo įtakoję, susijungus azijatinei barbariškai praeičiai su rafinuotos Europos dabartimi. Panaši raida, tik grynai iš savų lietuviškųjų įtakų, prieš 20 metų atėjo ir mūsų poezijon su žemininkų karta.

Šalia šitos srovės yra dar kita, kuri, kaip kilusi iš miestiečių ir turinti išieskotą skonį, vadinama miestiečių, arba vakariečių srove. Jai priklauso tokie poetai, kaip pvz. Istvan Vas, Agnes Nemes Nagy, Janos Pilinszky, Ersebet Gyarmaty, Sandor Scoori ir kiti. Jie yra didžiųjų "Nyugato" tradicijų sekėjai, tvirtai laikosi Vakarų kultūros ir stengiasi sekti visus jos virpėjimus. Iš kitos pusės, jie kaip ir didieji jų pradininkai, Babiliz ir Kosztolanyi, duoda daug vertimų, dažnai didelių pastangų ir savęs išsižadėjimo kainą.

Kartu su jaunąja karta tėvynėje daugiau kaip prieš penkiolika metų iškilo visai kita poezija, rūškana, bet ne sentimentali. Šalia poezijos, besivystančios Vengrijos žemėje, dabar yra ir kita vengrų poezija, turinti atramos taškus Paryžiuje, Londone, Munchene, Vienoje, Oslo, Stockholme, New Yorke, Toronte. Tačiau skirtingai likimai nekludavo abiejų pusių poetams bendrauti. Jie pažįsta vieni kitų kūrybą ir netgi tarpusavy rungtyniauja, nes tremtyje gyvenančių vengrų poetų darbai daug lengviau pasiekia savo tėvynę, negu laisvųjų poetų lietuvių kūryba šiandieninė pavergt Lietuva.

P. Gaučys

Liublino unijos 400 metų sukaktį minint (III)

Pirmasis Lietuvos padalinimas 1569 metais

J. DAINAUSKAS

Volinijos, Kijevo, Podolės ir Palenkės žemių atplėšimas nuo Lietuvos D.K. valstybės, Žygimantui Augustui pritariant, lenkų 1569.3.5-6.4 d. įvykdytas, buvo daugiau kaip dviejų šimtų metų atkaklios lenkų agresijos užbaiga. Siekiami tas žemes užimti, lenkai veikė ginklu, klasta šantažu, intrigomis, papirkinėjimu, gėdinimu, kartais nuo karto šaukdami, kad tai, esą, senos lenkų žemės, nors tai ir neatitiko tikrovės.

Byrant Haličo-Volinijos kunigaikštystėms ir didžiąją jų žemių užėmus tolioriams, Gedimino laikais lenkai bandė tų žemių dalį pasigrobti. 1340 m. Voliniją valdyti buvo pakviestas Gedimino sūnus Liubertas. Nuo tada ji tapo tiesiogiai pavaldi Lietuvai, nors lenkai nesiliaudavo vis ją puldinėję. 1352 m. susitarimu lenkai gavo Galičiją, gi Voliniją liko lietuviams, bet 1366 m. lenkai, pasigrobę Liubartą, išgavo sau iš jo dalį Volinijos žemių.

Tačiau, po lenkų karaliaus Kazimiero Didžiojo mirties 1370 m., Liubertas, brolių padedamas, tas Volinijos žemes pėl atgavo iš lenkų. 1362 m. Algirdas sumušė toliorius ties Mėlynaisiais Vandenimis ir atėmė iš jų Kijevo, prijungdamas jį prie Lietuvos ir jo valdovų pasodinamas sūnų Vladimira. Po to, Algirdas, taip pat iš toliorių atėmė ir Podolę (vakarų vidurio Ukrainos sritį, tarp Bugo ir Dniestro upių), kurią atidavė savo brolio Karijoto sūnui Aleksandrui, Jurgiui bei Konstantinui. Šie tose žemėse patatė nemažą pilių ir miestų. Pagaliau Palenkė su Drohičino miestu buvo sena sūduvių-jotvingių žemė, kurią Gediminas prijungė prie Trakų kunigaikštijos ir kuri tuo pačiu buvo ir Vytauto valda.

Centralizuodamas (nuo 1393 m.) Lietuvos sričių valdymą, Vytautas Kijevo atėmė iš savo brolio Vladimiro, Voliniją paėmė iš Teodoro Liubartaičio, gi Podolę iš Karijoto Liubartaičio. Tad visos tos žemės, dėl kurių kovos su lenkais vyko dar pusšimtį metų prieš Vytautą, priklausė lietuviams.

Tiesa, Podolę lenkai 1395-1411 m. buvo okupavę, bet, Vytautui reikalaujant, Jogaila ją grąžino Lietuvai. Vis dėlto Vytautui mirus ir Švitrigailai pasiskelbus Lietuvos valdovu, lenkai pasiuntė kariuomenę vėl užimti Podolę, gi lenkų kilmės kolonistai, klasta suėmę Kamienieco vietininką Daugirdą, paskelbė Podolę prijungia prie Lenkijos. Lietuviai tuojau pat pastatė sargybą prie Jogailos (atvykusio į Vytauto laidotuves). Jogaila 1430.11.7 d. (Trakuose sudarė su Švitrigaila paliaubas, iki 1431.8.15 d. ir pasižadėjo įsakyti lenkams pasitraukti iš Podolės. Lenkai Jogailos įsakymo nevykdė, ir tik Švitrigailos pasiūsti lietuvių daliniai kai kurias Podolės pilies atgavo iš lenkų. 1431 m. liepos mėnesį, dar paliaubom nepasibaigus, lenkai įsibrovė į Voliniją bandė užimti Lucką, bet nesėkmingai. Kryžiuočiams bei Moldavams užpuolus Lenkiją, lenkai buvo priversti sudaryti su lietuviais naujas paliaubas, galiojančias iki 1433.6.24 d. Tačiau savo agresijos prieš Lietuvą lenkai vis dėlto nenutaukė. Seradžės kaštelionas Zarembe, atvykęs į Lietuvą, suorganizavo samokslą prieš Švitrigailą. Užtat, 1432.8.31 d., Lietuvos valdovų pasiskelbė Žygimantas Kestutaitis. Jis 1432.10.15 d. Gardine sudarė su lenkais sutartį, kurią net 4 kartus (1433, 1434, 1437 ir 1439 m.) turėjo pakartoti, nes lenkai ir juo nepasitikėjo. Tą su tartimi Podolę, kaip neva nuo seno priklausiusi Lenkijai žemė, tu-

rėjusi likti Lenkijai, gi visa Volinija turėjo priklausyti Žygimantui. 1435.9.1 d. kautynės prie Šventosios atnešė laimėjimą Žygimantui, tačiau Švitrigaila Kijevo, Volinijoje bei rytinėje Podolėje dar laikėsi iki 1438 m. Kai Švitrigaila pagaliau pasidavė Jogailai, tai 1437.9.23 d. Lucką užėmė lenkai, nors toji pilis, su visa Volinija, turėjo priklausyti Žygimantui. Vis dėlto Luckas 1438 m. pabaigoje pats išvijo lenkų okupantų įgulą ir pasidavė Žygimantui Kestutaičiui.

1440.3.20 d. Žygimantas buvo nužudytas. Mozūrų valdovas Boleslovas, Žygimanto švogerys, tuo jau pat užėmė Palenkę su Drohičino. Tik 1444 m. susitarimu ir lietuviams sumokėjus Boleslavui 6000 kapų plačiųjų Prahos grašių, toji žemė vėl grįžo Lietuvai.

Po Žygimanto mirties Lietuvos valdovų, Lietuvos didikai, pakvietė Kazimierą Jogailaitį. Jo lenkiškoji palyda, bandė pagal Zbignievo Olesnickio planą suskaldyti Lietuvos valstybę: 1) Voliniją, bei Liet. Podolę prijungti prie Lenkijos, 2) Trakų kunigaikštystę atiduoti Žygimanto sūnui Mykolui, kuris tiesiogiai priklausytų Jogailos, bet 3) Palenkės žemę atskirti nuo Trakų kunigaikštystės ir pripažinti Mozūrų Bolesloviui ir 4) tik likusias Lietuvos DK žemes pavesti Kazimierui valdyti, kaip lenkų karaliaus vietininkui. Lietuvos didikai, žinoma, neleido lenkams to plano realizuoti.

1444 m. žuvus Vladislavui prie Varnos, Lenkijos didikai pradėjo bandė Kazimierą "atsaukti" iš Lietuvos, kaip tariamą Vladislavo vietininką. Lietuviams nenusileidus, lenkai buvo priversti Kazimierą savo valdovų kviesti kaip suverenų Lietuvos valdovą. Derybos buvo ilgos ir sunkios. Prieš išleidžiant Kazimierą į Lenkiją, Lietuvos didikai apsigynimui nuo lenkų gavo iš jo 1447.5.2 privilegiją, kurią Kazimieras savo ir savo įpėdinių vardu pasižadėjo saugoti Lietuvos suverenumą ir jos žemių neliečiamumą. Iš lenkų lietuviai reikalavo formalus atsakymus jų pretenzijų į Lietuvos žemes.

Nežiūrint lenkų pastangų Lietuvą laikyti "prišlieta" prie Lenkijos, 1447.6.25 d., Kazimierui tapus ir Lenkijos karaliumi, Lie-

Nepriklausomos Lietuvos operos solistas Aleksandras Kutkus, miręs Chicago š. m. rugsėjo mėn. 6 d. Siemet balandžio mėn. 6 d. jis buvo sulaukęs 80 m. amžiaus. Apie velionį mūsų Lietuvių Enciklopedija, be kita ko, atsiliepia šitaip: "1922—1944 m. buvo gražiausi Kutkaus kūrybinio darbo metai. Liet. valst. operos teatre jis buvo sau žmogus ir kūrėjas, su niekuo kitu nelygintinas ir negretintinas. Dainininkas ir aktorius jamė glūdėjo, kaip du neatskiriama dalykai, kaip vienas antrą papildė. Dainavęs ir vaidinęs beveik visus pirmaeilius tenoro vaidmenis, Kutkus juos kūrė savaimingai, originaliai, meistriškai". Apie velionį plačiau Draugo kultūriname priede rašysime vėliau.

tuva ir Lenkija per bendrąją valdovą suėjo į sąjungą kaip dvi nepriklausomos valstybės. Tačiau tai nereiškė, kad lenkai būtų nusitę sakti savo užmačių. Jie nuolat iš Kazimiero reikalavo pripažinti Lietuvos sąjungimą su Lenkija. 1541 m., pablogėjus Švitrigailos sveikatai, lenkai vėl reikalavo sau Podolės bei Volinijos, bet nieko nepesė. Lenkų pretenzijų į Lietuvos žemes ypatingai pabloginusios Lietuvos- Lenkijos santykius, jog, Bychovo kronikos duomenimis, lenkų ponai buvo sugalvoję Parčovo suvažiavime lietuvių didikus, kurie ypatingai priešinosi lenkų užmačioms, išpauti ir Lietuvą tiesiog prijungti prie Lenkijos. 1453 m. rudenį lenkai bandė Volinijoje surengti sukilimą, bet tai jiems irgi nepasisekė.

Mirus Kazimierui, lietuviai 1492.7.26 d. savo valdovų pakvietė Aleksandrą, gi lenkai karaliumi išsirinko jo brolių Joną-Albrechtą. Tuo pačiu personalinė unija bandė užmegzti naują sutartį su

Lietuva, pateikdami savo įvairiausius projektus, kuriuose nuolat vis buvo kalbama apie Lietuvos sąjungimą su Lenkija. Vieną tokį projektą 1501 m. net du Lietuvos atstovai jau buvo pasirašę, bet 1505 m. vasario mėn. lietuvių seimas Brastoje tą "susitarimą" atmetė. Mirus Jonui-Albrechtui, lenkai savo valdovų pakvietė Aleksandrą, kuris jau sekančiais metais mirė. Tada Lietuvos didikų taryba 1506.9.13 d. Lietuvos valdovų pakvietė Žygimantą (Senį), kuris 1506.12.7 d. paskelbė Lietuvos žemių privilegiją, kurią pakartojo Kazimieras bei Aleksandro pažadus ginti Lietuvos suverenumą. Lenkai gi, nematydami kitos išeities, 1506.12.8 d. Žygimantą išrinko savo karaliumi ir... Lietuvos D.Kunigaikščiu, tuo norėdami parodyti, kad jie ignoruoja lietuvių teisę rinkti savo valdovą. Jokie lietuvių atstovai tame lenkų rinkiminiame seime nedalyvavo ir lenkų pastangos pabrėžti tariamąją Lietuvos priklausomybę Lenkijai liko be jokių pasekmių.

Žygimanto Senio ir Žygimanto Augusto laikais, susilpnėjus galimybės politškai balansuoti tarp kaimyninių kraštų, lietuviai pirmučiausia rūpinosi savo valstybės vidaus santvarkos, įstatymų ir valstybės prestižo stiprinimu. Lenkams nuolat keliant susiliejimo į vieną valstybę klausimą, lietuviai nesikratė artimesnių valstybinių ryšių su Lenkija, tačiau tokius ryšius stebė lenkų nesiliaujančios pastangos pietų-rytų Lietuvos žemes atplėsti nuo Lietuvos. Lietuviai dėsė, gi lenkai veik kiekvienam lietuvių lenkų susitikime vis reikalavo, kad valdovas pagaliau priverstų "kietasprandžius" lietuvius sutikti su unijos mintim. Savo ruožtu Žygimantas Augustas, nesulaikdamas sau sosto įpėdinio, pradėjo vis labiau linkti lenkų pusėn ir nuo kokių 1563 m. (nuo Varšuvos seimo, kuriame lenkų buvo daug kalbėta apie uniją) visai pasidavė lenkų įtakai. Todėl 1569.2.28 d. lietuvių išvykimas iš Liublino seimo, manant, kad jie tuo nutraukia derybas su lenkais, buvo lietuvių politinė klaida. Žygimantas Augustas, likęs vienas su lenkais, toliau jau vien vykdė jų reikalavimus.

Jau kovo 1 d. įtūžę lenkai, tarp kitų punktu, pareikalavo, kad valdovas savo dekretu pas-

kelbtu, jog Palenkė priklausot Lenkijai. Kovo 5 d. lenkų buvo nutartas ir karaliaus priimtas dekretas apie Palenkės, senos sūduvių-jotvingių žemės prijungimą prie Lenkijos. Nuo Palenkės lenkai pradėjo todėl, kad jos atstovų buvo nedaug ir jų dar keli turėjo kažkokių sąsaskaitų su Lietuvos didikais. Suradę dar neišvokusius iš Liublino kelis Palenkės žemių pareigūnus, valdovo dvarų valdytojus, ir grasindami valdovo parėdymu atimti jiems urėdus, šantažu priverstė juos prisiekti Lenkijai. Privilegijoje apie Palenkės prijungimą rašoma, jog tariamoji toji žemė dar prieš Jogailos laikus priklausiusi Lenkijai. Dabar gi, seimo ir tos žemės atstovų "valia" karalius ją grąžinas Lenkijai, kaip atplėštąjį sanarijos tikrajam kūniui — Lenkijai. Lygiagrečiai su Lietuvos žemių dalinimu bei atplėsimu lenkai per visą kovo-balandžio mėnesį kalbėjo apie būtinumą rengtis karui prieš Lietuvą. Po Palenkės "privilegijos" sekė universalai Podolei bei Volinijai, kur lenkiškoji "argumentacija" buvo visai identiška. Birželio 4 d. buvo priimtas tekstas dekretu apie Kijevo prijungimą prie Lenkijos, net nesirūpinant tą prijungimą istoriniai ar teisiniai pamatuoti. Pačių lenkų teigimu, pamatavimas neturėjo jokios reikšmės, nes buvo siekta tik vieno: priversti lietuvius sudaryti "uniją".

Aišku, atplėšus tas derlingas žemes, Lietuvos DK iždas neteko, didelio pajamų šaltinio, gi Lietuvos iždas (kaip tai matyti iš Lietuvos pažiūrininko P. Naruševičiaus 1569.3.10 d. rašto valdovui) buvo visai tuščias. Apytikriai lenkai tada nuo Lietuvos atplėšė apie 180.000 kv. kilometrų plotą (Palenkė — 14.000, Volinija — 72.000, Kijevo žemė — 52.000 ir Podolė — 43.000 kv. km.). Vertinant ginkluotomis pajėgomis, lenkai tose žemėse pasigrobė sau nemažiau 10.000 kardu. Tai sudarė daugiau kaip trečdalį visų Lietuvos kariuinių pajėgų. Lietuva tuo josios turtingų valdų atplėsimu — pirmuoju josios padalinimu tapo ir ekonimiškai ir kariškai nuginkluota, Visa Lietuvos strateginė padėtis irgi pablogėjusi. Gi Lietuvos bajorai, išvarginti karo su Maskva, nenorėjo nė klausyti apie bet kokią pasipriešinimą ginklu Lenkijai, bandant tas atplėštas žemes su-

Lietuvoje "atrado" balades

(Atkelta iš 2 pusl.)

1948-1967 m. buvo užrašyta tik 26.627 tautosakos vienetai. Iš viso "tarybiniais laikais" (iki 1967 m.) buvo gauta apie 160.000 naujų tautosakos užrašymų. Kadangi tuo metu rankraštyne buvo 755.000 tautosakos užrašų, tad matome, kad "prieštarybiniais laikais" per dešimt metų (1930-1940) tautosakos buvo užrašyta apie keturis kartus daugiau, negu per dvidešimt "tarybinių" metų (1948-1967).

Atrodo keista, kodėl Seselskytės apžvalgoje nepaminėtos senųjų liaudies dainų rinkinių naujos laidos: L. Rėzos (2 t., 1958-64); S. Stanevičiaus (1954), brolių Juškevičių (5 t., 1954-56) dainynų pakartofimai su komentarais, bibliografija ir kt. Pagaliau nesuminėti J. Čiurlionytės ir Z. Slaviūno stambūs darbai (pirmosios "Lietuvių liaudies dainos" 1955 ir rusiškai 1966, antroji "Sutartinės", 3 t., 1958-59), nors kitose šios knygos vietose jie cituojami. Gal todėl, kad tie darbai buvo suplanuoti ir atlikti

tada, kai "Tautosakos sektorius" priklausė ne Lietuvių kalbos ir literatūros, bet Lietuvos istorijos institutui (formaliai iki 1952 m.), arba buvo kitų leidėjų išleisti. Tada užėjo ilgas "reorganizacinis laikotarpis" (iki 1958) ir tik nuo 1959 m. prasi-dėjo intensyvus darbas. Žinoma, labai daug dėmesio krepiama "socialinio protesto", "revoliucinių dainų" ir "antiklerikalių motyvų" tautosakos ieškojimui. Tai neišvengiama duoklė marksizmo stabui. Tačiau šalia to yra dar daromos ir vertingos tautosakinės darbas.

Dar šiame tome pora recenzijų, paskelbtų keli dokumentai: apie S. Daukanto dainų melodijas ir keli laiška, rašyti tautosakos reikalais Krėvės-Mickevičiaus, A. Šabalaiusko ir kt. Yra knygoje 29 įklijos: iliustracijos, žemėlapiai ir faksimilės.

● Gintaliskėse šio vasarą archeologai įstūrė 10-13 amžių kapinyną. Buvo surinkta apie 2000 įvairių radinių: durklių, ietigalių, skiltuvų, peilių, žeberklių; rastos madaus gėriamasis ragas, puošinių diržų, apirankių, žiedų, segių, žalvario dirbinių. Vakaru Europos kraštų monetų. Visi šie radiniai rodo, palyginti, seną ir aukštą Lietuvos pajūrio gyven-tojų kultūrą.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS.
RADIO. STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį.

Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875
J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais nuo 12 iki 5 v. v.

ACROSS AFRICA SAFARIS, Ltd.

k v i e č i a

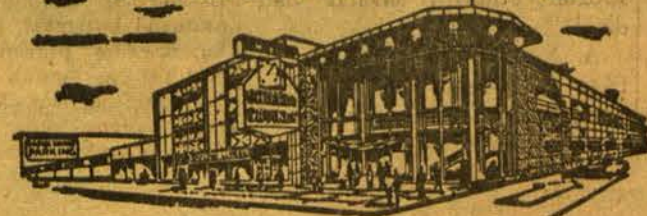
Atvažiuoti į Rytų Afriką ir prižada Jums įdomiausias ir niekuomet neužmirštamas atostogas.

Dėl daugiau informacijų rašykite — kad ir lietuviškai

T. Gugis, ACROSS AFRICA SAFARIS, Ltd.

P.O. Box 9420, Nairobi, Kenya

Chicago Savings and Loan Association

5 1/4%

Certifikatų sąskaitos

Certifikatai išduodami tūkstantinėmis. Mažiausia turi būti \$5000. Pelnas mokamas kas trys mėnesiai.

4 3/4%

Ant visų knygelių sąskaitų

NUOSIMČIAI PRISKAITOMI KAS DIENĄ, IŠMOKAMI KAS TRYS MĖNESIAI

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiza'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks.
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

John Fakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

H O U R S : Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

Senosios Lietuvos simbolis — Gedimino pilies bokštas Vilniuje

Niekšybės garbinimas

Antano Venclovos "Vidurdienio vėtros" atgarsis

GEDIMINAS GALVA

Atsimenu dienas, lyg vakarykštes, kai Klaipėdoje, prie Dangės, vokiškoje kavinėlėje Mockastubėje protarpiais kaddaisė sutikdavau Antaną Venclovą. Anuo metu pašaipiais ir šmaikščiais sakiniiais jis pasakodavo visiems žinomus įvykius neturinčius kokio nors ypatingo ryšio. Jis negailėdavo spalvų vaizdams paryškinti ir neretai jiems perdėti.

Jis buvo pastabus, bet paviršutiniškas. Kai Venclova kandžiais sakiniiais įsiūbuodavo, lyg vėtroje, smilgos viršūnėlė, pamiršdavo, kad ir ji turi savo šaknis. Jam sunkiai davėsi įvykiams rasti vietą visumoje.

Kartą aš jo klausiu: "Ar skaitėte berlyniško Klabundo originaliai ir žinovo plunksna parašytą literatūros istoriją?" Atsakė: "Teigiamas vertinimus girdėjau, bet neturėjau progos ją perskaityti". Tada perskaitęs Klabundo knygelę, A. Venclova man siūlo: "Pačiam, ekonomistui, reikalingas K. Marso 'Kapitalas'. Aš siūlau Klabundą keisti i Maršą."

Gavau iš jo "Kapitalo" 2 tomus, nesupiaustytus, buvusio savininko net nepavartytus...

Vėliau, kai įsiaiškilo i švietimo komisarus, pripuolamai ji vis sutikdavau. Jis atrodė nuoširdus, bet jau susirūpinęs ir pats vėtros įsiūbuotas. Anuo metu jis jau buvo palenktas. Pokario metais išleistoje autobiografiniuose leidiniuose "Pavasario upės", "Jaunystės atrodavimas" pats Venclova liudija savo palūžimą, o paskutinėje knygoje "Vidurdienio vėtra" ryžtasi net garbinti niekšybę.

Vikruolė niekšybė

A. Venclova bando pigiai išsipirkti jau pačioje "Vidurdienio vėtros" pradžioje: "Tie paveikslai, be abejo, bus subjektyvūs, kaip ir visos šitos ir kitų knygų pasakojimas". Žinome, kad šiame pasaulyje viskas subjektyvu, bet ir subjektyvumui yra ribos. Pačioje knygos pabaigoje jis ieško sau, naujos vėtros apspėjant smilgai, trašesnės dirvos bujoti. Venclova, kaip ir daugelis sovietinių rašytojų, dėl geresnės duonos kasnio eina garbinti svetimų stabų ir kalbėti apie ruso pajungtos lietuvių tautos pažangą, kūrimą naujo pasaulio Lenino pavėsyje.

Ne kartą paniekėjęs ir pažeidęs lietuvių tautą p. 623 jis rašo: "Nemažėja meilė savo žemei, žmonėms, netemsta svajonės savo tautą kitų tarybinių tautų tarpe matyti dar šviesesnė, turtingesnė ir kultūringesnė, negu sulaukia dabar, kada ji išėjo i platų kelią... Mūsų gyvenimas — vienas akimirksnis. Tautų ir žmonių gyvenimas amžinas."

Skanesnė duona verčia plūduriuoti prieštaravimuose. Venclovai svetini pasmerkto mirti Sokrato žodžiai: "Aš nei pavojaus valandą nerasdavau reikalo elgtis kaip koks vergas. Ne nuo mirties ištrūkti sunku, daug sunkiau pabėgti nuo niekšybės, kadangi ši užpuola staigiau už mirtį." (Platono dialogai, Vilnius, 1968 p. 119-20).

Pagyros

"Vidurdienio vėtroje" plaukia dailia kalba aptarti padrikai įvykiai, aptarimai, charakteristikos ir nuotyčiai be jokios tvarkos. Knygai padidinti skelbiami trečiųjų asmenų nuotyčiai, laiškai ir pasakojimai, kurie prašėsi vietos tik autoriaus honorarui pastambinti. Daug vietos įkyriai skiria savo svainiui Petrii Cvirkaui, lyg norėdamas priminti naują svainio sambūvį, bet nutyli svainio mirties priežastį.

Jis negaili pagyrų komunistams, neradęs ko kito pasakyti, nurodo, kad anie bent švariai

rengėsi, gražias eilutes vilkėjo. Gėria savo pirmąjį pavaduotoją Juozą Ziugždą, užsitarnavusi, maskvinį Lietuvos istorijos klastotoją, bet šaiposi iš antrojo komisaro pavaduotojo Liudo Giras, kuris buvęs ton vieton paskirtas be Venclovos žinios. Geltonosios spaudos dvokimo negaili buvusiui bendradarbiui, tardamas "net kryžius kabąs buvusio bedievio Jono Kardelio bute".

Praeidamas kitus buvusius komisarus, ypač įeigu jie dar šandieną turi įtakos, jiems įteikia po didesnę ar mažesnę laurų šaką. Povilą Pakarklį, i save žvelgdamas, aptaria šitaip: "Gyvenime gan neapraktiškas, gyvenęs ne kas dieniniaiis reikalais, o daugiausia savo mokslinėmis teorijomis."

Pagyros "saviesiems", o ypač rusams, kurie Venclovos likimą apsprendė, primena šliaužiojimą kirmino, kuris tampa smaku spiaudyti i tuos, kurių ranka rašančiojo jau nepasiekia.

Me lo liūne

Prabėgomis Venclova užkliudė i Ernestą Galvanauską, su kuriuo bendradarbiavo eilę metų ir kartą abu rengė Klaipėdoje minėjimą laisvės poetui Puškiniui.

A. Venclova, laikydamasis komunistų partijos nustatytų taisyklių, čia rašo (p. 77-78): "Kurį laiką Liaudies vyriausybėje dirbo finansų ministras Ernestas Galvanauskas. Ji man teko truputį pažinti Klaipėdoje, kai jis buvo naujai organizuoto Prekybos Instituto rektorius, o aš — to instituto dėstytojas. Visi laikė šį seną buržuazinį diplomata protingu žmogumi ir geru organizatorium. Manau, ir viena ir kita buvo teisybė. Kai jis įėjo i naujosios respublikos vyriausybę, tai daug kam atrodė labai keista, o kai kas priėmė tai kaip geresniosios buržuazinės inteligentijos dalies nora nepakartoti rusų inteligentijos klaidos Spalio revoliucijos metu, kada ji boikotavo tarybinę vyriausybę ir žuvo ar atsidūrė emigracijoje. Tačiau Galvanauskas, matyt, nemanė rimtai dirbti naujojoje vyriausybėje. Ejo kalbos, kad šis apskrus politikas turi didelius kapitalus užsienyje ir plantacijas Madagaskaro saloje. Greitai jis išnyko iš vyriausybės — ir iš Lietuvos. (Neseniai emigrantų spauda rašė, kad Galvanauskas, pasenęs ir paliejęs, iš Madagaskaro, išsivadavusio iš prancūzų valdžios, grįžo i Prancūziją be turto, be pastogės ir mirė... Manau, jo likimas būtų susidėjęs kitaip, įeigu jis būtų likęs Lietuvoje ir čia savo žinias ir finansisto patyrimą nuosirdžiai atidavęs savajai liaudžiai").

A. Venclova, vieną kartą sutikęs arba bent pamatęs komunistą ar rusą, ištisiose vandeniniuose puslapiuose su juo plaukioja, bet asmeni, su kuriuo jis eilę metų bendradarbiavo, jis tik "truputį pažino".

Gera, kad A. Venclova bent atsaikia komunistų partijos agitpropo melą, kad neva E. Galvanauskas turėjęs užsienyje didelius kapitalus ir plantacijas Madagaskaro saloje. E. Galvanauskas nepaliko turty, bet garbingai gyveno i mirė po stogu ir dar didesnėje kvadraturoje, negu leidžiama pažemintos ir net vidurinėsios klasės Sovietų piliečiams. Bet visi šie dalykai ne tiek jam svarbūs.

Tačiau A. Venclovai vis dėlto pritiktu žinoti, kad E. Galvanauskas ėjo i, taip vadinamą, liaudies vyriausybę ne garbės ieškoti, bet lietuvių tautai tarnauti, kol dar buvo galima savo nuomonę šiaip taip ginti. Dėl rublio įvedimo Lietuvoje, spiriant Maskvos tarpininkui J. Paleckui, ir kitais klausimais greitai atsirado praraja tarp E. Galvanausko

ir Maskvos. Jam liko du keliai: būti maskvinio kvilingu savo tautai engti ar pasitraukti iš krašto, jei nenorėjo būti sunaikintas. Iš finansų ministerio pareigų išguitas, jis buvo saugumo sekamas. Tai buvo įspėjimo ženklas, kad netrukus bus suimtas. Kitą dieną, kai Ernestas Galvanauskas jau buvo apleidęs Lietuvą ir prasiveržęs per rusų saugumą sieną, aš važiauvau iš Kauno i Vilnių. Traukinyje sutikau anuometinį liaudies vyriausybės ministrą pirmininką Vincą Krėvę.

— Kur Ernestas? — klausia Krėvė.

— Jau svetur.

— Kaip gerai, nes šiandieną rytą įsakytą jį suimti, — džiūgavo Krėvė.

A Venclova, kaip ir anuomet prie Dangės, dailia mezga sakini, bet kas žingsnis jis klimpsta, nesiskirdamas menkaverčių dalykų nuo esminių, smilgos nuo ažuolų. Ir visų blogiausia, kada jis, klimpdamas melo liūne, šaukia: štai tikra mano teisybė, žinoma, žiūrint pro maskvinius akinus. Visa tai galima pavadinti dar tik brolyste su įžuliu begėdiškumu, stovinčiu kiek atokiau nuo niekšybės garbinimo.

Niekšybės garbinimas

Tačiau A. Venclova, nudavęs nekaltą veidą, slenka vis dėlto garbinti pačios niekšybės (p. 92-93): "Būtų buvę keista, jei tarybinis saugumas būtų nieko neveikęs. Matyti, jis žinojo tikrąją dalykų padėtį ir birželio vidury Lietuvoje įvykdė areštus. Deja, nemaža hitlerinų agentų liko laisvėje arba pasislėpė, o buvo suimta atsitiktinių žmonių, ramių buvusio režimo valdininkų, kurie dabar nuoširdžiai ar nenuosirdžiai, bet linko bendradarbiauti su tarybine valdžia, eilinių šaulių organizacijos narių, kurie anaipol ne visi buvo nusiteikę profasistiskai. Buvo areštuota tarybinių, teisėjų, mokytojų, aukštųjų valdininkų ir kitų. Ka-

Tikriausiai čia yra kokio nors caristinio ar komunistinio kazokų atamano portretas, su ta kazoliską nagaiką primenančia kepure. Ne! Tai yra Antano Venclovos galva, kuria jis papuošė čia aptariamą knygos viršelį. Pasakytume, kad ta klesnė ir prasmingesnė vizitinė vargu ar begalima ir norėti.

dangi areštų tikslas visuomenei nebuvo plačiau paaiškintas, areštai ir tremimai joje sukėlė nepasitenkinimą, o kartais paniką. Sklido įvairiausių gandy, vienas už kitą fantastiškesnių. Šiaip ar taip, netgi Tarybų valdžios šalininkams tie areštai ir tremimai darė blogą įspūdį. Kartais net atrodė, kad i saugumo organus jų įsivėlė priešu, kurių tikslas — kuo daugiau Lietuvos gyventojų nuteikti prieš Tarybų valdžią."

Čia jau A. Venclova atsistoja ant slenkščio niekšybės garbinimo. Jis nuduoda neišmanėlį ir politinį plevėšą, tardamas: būtų keista jei tarybinis t. y. rusų saugumas būtų nieko neveikęs. Jis veikė ir įvykdė Stalino sumanytą ištuštinti Pabaltijo respublikas, išblaškyti, sunaikinti Pabaltijo tris tautas. Jo sumanymas, talkininkaujant Juriį Malenkovui ir Michail Suslovui, tapo pla-

Svečiai Chicago Parko distrikto Viktoro Petravičiaus mokinių meno parodoje West Lawn patalpose. Iš kairės i dešinę: inž. Balys Slonskis, III. kongrs. Fr. Savickas, Aldona Petravičienė, Viktoras Petravičius, Illinois Konstitucijos konvencijos delegatas Mike Medigan, Sofija Butkienė, Illinois Konstitucijos konvencijos delegatas John Foy, Aldona Slonskienė ir West Lawn parko direktorius sol. Alg. Grigas. Nuotr. Maletos

nu, kurį vykdė saugumo komisaro pavaduotojas Serovas, panaudamas ir vietos komunistus. Panašūs tautų planai jau buvo anksčiau žinomi, o ypač aršiai vykdomi, karui prasidėjus, siekiant eilę tautų visai išnaikinti. Ir šiandien pasaulyje dar tebeaidi ne vien tik totorių byla.

Pasimetimo ženkle

A. Venclova bando atsistėti ant slenkščio ir suvaidinti niekuo dėta, vogrojanč, jog, girdi, atrodė, kad i saugumo organus įsivėlė priešu, kurių tikslas kuo daugiau Lietuvos gyventojų nuteikti prieš tarybų valdžią. Ilgą tarpą komunistų partija tvirtino, kad buvo tada išvežamos tik tautos atmatos. A. Venclovos nuomone, bent jau dalis išvežtųjų buvo atsitiktiniai. Tad reikia laukti dar ir naujo tarpsnio, kai komunistų partija išpažins visą savo nusikaltimą. Juk tik komunistų partija sudarinėjo išvežamųjų sąrašus, komunistų partija didžiausioje niekšybėje ėmė tremti lietuvius i vergų darbo stovyklas ir žiauriausiose žmogaus išniekinimo sąlygose badu ir šalčiu, taupant šaudmenis, žudyti tremtinius. Jei kas vyresniųjų vėliau ir grįžo, deja, atsivėžė iš "auksinės talgos" tik paliegielgio sveikata.

A. Venclova bando rankas nu siplauti sakdamas: "Deja, man negalia buvo per mažą, kad nukentėjusiems būčiau galėjęs padėti". Tai kas gi iš lietuvių komunistų tada buvo bent kiek galingas? Gal komunistų partijos sekretorius A. Sniečkus, kurio tikrieji pusbroliai Sibiran buvo išvežti su pirmisiais transportais.

Lietuvos komunistų partija buvo pajėgi tik Maskvai talkininkauti, lietuvių tautą žudant, skriaudžiant, susinant, bet tik retais atvejais ją ginant. Tegu kom. partija gali ir žavius miestus pastatyti i kolektyviniuose ūkiuose gerbūvi, gyvenimo ir kultūros lygį pakelti, bet Lietuvos istorijoje bus visada neištrinamai parašyta: komunistų rankos kruvinos.

Lietuvos komunistų partijos, Maskvos talkininkės, nusikaltimo šešėlis siekia i toliau. Vietos komunistai ir rusai kartais pasitraukdami įvykdė skerdynes ne vienoje vietovėje. Jų padarytos skriaudos sukėlė smerktingą kerštatimą vokiečių karmėtyje. Bolševikai "partizanai", besivertę žudymu ir apipilėtimais, dar labiau įtemė ramų gyventojų nuotaikas. Tūkstančiai i nežinią bėgo, bijodami bolševikiško teroro, kuriam nereikia nei teismo nei kaltės irodymo. Žmonės bijojo tarybinės santvarkos, nužmoginimo, bet ypač tardymo kančių ir lėtos, siaubingos mirties. Svetimo jungo pabaisa, laisvos minties užgnaižimas ir bolševikiško Prokurolo juos pastūmėjo sprautis i Vakarus.

A. Venclova nurodo, kad Lietuva neteko pusės milijono žmonių, kurį vykdė saugumo komisaro pavaduotojas Serovas, panaudamas ir vietos komunistus. Panašūs tautų planai jau buvo anksčiau žinomi, o ypač aršiai vykdomi, karui prasidėjus, siekiant eilę tautų visai išnaikinti. Ir šiandien pasaulyje dar tebeaidi ne vien tik totorių byla.

Keistas valdančiųjų komunistų nesusišaudymas, tiesiog netikėtinas Venclovų šeimos istyrmasis Trakų karo mokykloje, keistas Venclovienei pasiuntimas i kaimą, o Venclovos išėjimas benzino ligi pat Maskvos, stulbinantis nežinojimas ką buvusiems vadovams daryti ir gaudymasis pasakojimu, kad pirmose karo dienose sovietinė kariuomenė neva įsibrovusi i Rytprūsius ir jau kovojanti prie Karaliaučiaus, kai vokiečių bombos jau krito virš panikiškų galvų.

Deja, šis, skaičius žymiai didesnis. Didesnė jų dalis žuvo nuo Lenino garbintojų rankos. Nuožmūs lietuvių tautos naikintojai buvo ir vokiečiai, karo metu svajoję apie grėsmingus planus Lietuvai sunaikinti, karą laimėjus.

Keistas valdančiųjų komunistų nesusišaudymas, tiesiog netikėtinas Venclovų šeimos istyrmasis Trakų karo mokykloje, keistas Venclovienei pasiuntimas i kaimą, o Venclovos išėjimas benzino ligi pat Maskvos, stulbinantis nežinojimas ką buvusiems vadovams daryti ir gaudymasis pasakojimu, kad pirmose karo dienose sovietinė kariuomenė neva įsibrovusi i Rytprūsius ir jau kovojanti prie Karaliaučiaus, kai vokiečių bombos jau krito virš panikiškų galvų.

Keistenybės

Keista, kad 1941 m. tik liepos 3 d. Stalino kalba, kurioje jau buvo paminėtas vokiečių įsivalėjimas Lietuvai, anot Venclovos, padariusi pabėgėliams i Rusiją lietuviams milžinišką įspūdį. Kas per vienas tas įspūdis-autorius nutyli.

A. Venclova atsargiai talkostosi knygoje Stalinui, nes jo įpėdiniai bando dabar panaudoti kai kuriuos ano valdymo būdus sovietinei priešpaujai sustiprinti. Ne kas kitas, bet rašytojai ir šviesuomenės atstovai jau prieš kelerius metus tapo kaip tik šio naujo siautėjimo aukomis.

Keista užuomina Venclovos čia minimoje knygoje ir apie Augustiną Gričių, kad jis buvęs geras vyras, bet tik trejus metus praleidęs tremties viešnagėje. Bet A. Venclova nutyli kelių dešimčių tūkstančių lietuvių tremties nelemį, skurdą, kančią ir mirtį. Jis užtiko tik vieną tremtinį, taip lengvai sugėbįjęs išsprukti iš komunistinio pragaro.

Pinigo viena pusė

Kai A. Venclova čia terodo jo padirbto pinigų tik vieną pusę, skaitytojas turi pagrindo netikėti jo "subjektyviems paveikslams", išskyrus nuotraukas, kurių apstu, lyg jis būtų karštas savo asmens kulto šalininkas. Autorius pagarbiai rašo apie buvusią Lietuvos atstovybę, Vorovskio gatvėje Maskvoje, nes ne kartą ten prisiglaudė i gurkšnojo su rusais dar buvusio Lietuvos atstovo Jurgio Baltrušaičio pirkta vyna. Nepaprastų susizavėjimų reiškia karo meto odisėjoje sutiktiems rusų rašytojams, lyg norėdamas prie jų prisigretinęs, ir save išaukštinti.

Venclova klaidžiojo po rusų žemę, įvairias pareigas ten ėjo, dažnai prisimindamas žmoną Eližą i tėvynę. Lietuvoje, jiems susitikus, užsimezgė pokalbis:

— O aš galiu prisiekti, kad prieš tave niekuo nesu kaltas... — tyliai tarė Eliza.

— Tikiu, atsakiau. — Dėkui

tau. Ir atleisk man, jei gali... — Aš negaliu neatleisti. Ne tik dėl tavęs...

A. Venclova tęsia: "Tačiau būčiau neteisingas, jei tvirtinčiau, kad šis pokalbis, iš abiejų pusių visiškai nuoširdus ir, atrodo, lemiamas, būtų išsprendęs trijų žmonių (jo, žmonos ir sūnaus) tragediją. Ji truko dar bent metus laiko, kartais kamuodama žiauriai ir neatleidžiai" (p. 465-66).

Tai pati atviriausia i jautriau sia vieta A. Venclovos knygoje.

Tėvynei, jo bendrų bolševikų sukruvintai tėvynei, jis nesijaučia nusikaltęs. Apie ją šnekėdamas, jis užsideda kaukę tarti: "Aš buvau visur, kur mane tėvynė šaukė."

• Dall, Viktoro Petravičiaus mokinių paroda Chicagoje. Šio miesto Parkų distrikto suorganizuotoms meno pamokoms vadovaujantis žinomas mūsų grafikas ir tapytojas Viktoras Petravičius pastarųjų metų bėgyje jau ne kartą parodė, kokių puikių rezultatų galima pasiekti net su vos pradedančiais mokiniais, kai dirbama rimtai ir žinančiai, jau nekalbant apie vyresniųjų klases, kurių darbai dažnai primena tikrai profesinį lygį.

Visa tai buvo įdomu pamatyti praėjusią i šią savaitę West Lawn parko patalpose vykusioje Petravičiaus mokinių parodoje. Temų ir technikų įvairumas tiesiog užtvindė žiūrovų akis. Ypač dideliu nuoširdumu, bet ir spalvos bei kompozicijos jautimu, stebino pasteliniai jaunesniųjų darbų. Eksponuota erdvesnėse patalpose, labiau atsijota ir įreminata, ši paroda galėtų būti tikrai unikaline.

Naujiems mokslo metams mokinių registracija Parkų distrikto meno kursui, vadovaujamam Petravičiaus, bus rugsėjo 19 d. 3 val. popiet. Mokslo prasidės spalio 3 d.

— Kūno išgelbėjimui reikia dvasinės atsparos.

— Douglas MacArthur

Kuri tėvynė? Didžioji, kurioje amžius žmonės priespaudą kentė, aidinti skelbimu tarptautinio komunizmo, besiprašančio rusų užgnaižti pajungtų tautų laisvės balsą, ar mažoji — tėvynė Lietuva, tebelaukianti teisingumo ir laisvės?

Vidinis balsas verčia jį "matyti didžiausias kliūtis i sunkumus kelyje i ateitį", o menkavertis, bet praktiškas prisitaikymas — glaustis prie Lenino ir, jį begarbinant, gauti kasdienių gėrybių, jau nugrėžus nugarą savo tikrai tėvynei, kurioje tebevyksta kur kas didesnė tragedija už buvusią jo šeimoje.

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12 MONTH \$10,000 or MORE

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$10,000.00, and thereafter in multiples of \$1,000.00. Earnings are paid at maturity.

INSURED

4 3/4%

per annum

Passbook Savings Accounts

Paid Quarterly

Computed and Paid as of: Mar. 31 — June 30 Sept. 30 — Dec. 31

5%

6 or 12 MONTH \$5,000 or MORE

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$5,000.00, and thereafter in multiples of \$500.00. Earnings are paid at maturity.

Mutual Federal Savings

AND LOAN ASSOCIATION

2212 W. CERMAK RD., Chicago, Ill. 60608 Virginia 7-7747

PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

10 NAUJŲ — 20 DEMONSTRUOTŲ

1968 CHRYSLER

Paskutinė proga!

SUTAUPYKITE IKI \$3,000.00

nuo fabriko kainos.

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.

PLYMOUTH, VALIANT, CHRYSLER, IMPERIAL

4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

Vartotoją automobilį galite pirkti pradedant \$50.00.

Nauji leidiniai

• **THE LITHUANIAN WOMAN.** Editor — Birutė Novickis. Staff Editor—Irena Banaitis, Maria Noreika. Illustrations by Paulius Jurkus. Published by the Federation of Lithuanian Women's Clubs. Printed by Franciscan Press, Brooklyn, N.Y. 19-68.

Knyga yra 200 psl. leidiny, supažindinąs angliškai kalbanti pasaulį su lietuvių moterų veikla ir jų vaidmeniu savo tautos istorijoje. Knygoj tema suskirstyta į skyrius: The Lithuanian Woman in Legend and Early History; The Lithuanian Woman in the Land of Kings and Princes; Once Again in Independent Lithuania (1918-1940); The Lithuanian Woman under Soviet Occupation; The Lithuanian Woman as an Exile and an Emigrant; The Federation of Lithuanian Women's Clubs; Appendix I: Lithuanian Women at International Conferences; Appendix II: Lithuanian Representatives at the General Federation of Women's Clubs Conventions; Appendix III: Lithuanian Folk Songs — Dainos.

Leidiny gausiai iliustruotas nuotraukomis ir P. Jurkaus pieš-

tomis vinjetėmis. Vien nuotraukos užima 70 psl. Kaina nepažymėta.

• **MUZIKOS ŽINIOS 1969** m. liepos mėn. Nr. 3 (186). Leidžia ALRK Vargonininkų bei kitų lietuvių muzikų sąjunga. Redaktorius — V. Mamaitis. Anglų kalbos redaktorė — L. Stukienė. Žurnalas išeina 4 kartus metuose. Prenumerata 3 00 dol. Adresas: 209 Clark Place, Elizabeth, N.J. 07206.

Naują žurnalo numerį puošia kompoz. Juozo Naujalo portretas, o pirmasis straipsnis yra J. Zilevičiaus "Šimtas metų nuo Juozo Naujalo gimimo". Tik norėtume atkreipti dėmesį į tai, kad be čia suminėto straipsnio šį kartą "Muzikos Žiniose" matome dar šiuos J. Zilevičiaus raštus: "Miklas Petrauskas" (iš veikalo "Amerikos lietuvių muzikos garsoose") Jonas Būtenas", "Stasys Šližys — trejetas suaktuvinių" — ir visą informaciją skyrių "Lietuvių muzikologijos archyvas". Tad raštingumo prasme veteranas kompozitorius J. Zilevičius yra pavyzdys visiems mūsų, už Zilevičių kur kas jaunes-

niems kompozitoriams. Jeigu ir jie savo muzikinėmis plunksnomis taip nepavargstančiai vis lietuvių muzikines temas mūsų žurnaluose bei laikraščiuose, tai ir visos mūsų visuomenės muzikinės kultūros lygis būtų kur kas aukštesnis, o ir tas lietuviškasis muzikinis gyvenimas taptų daug spalvingesniu.

Be J. Zilevičiaus, naujose "Muzikos Žiniose" dar rašo: Juozas Stankūnas apie vargonus, J. Tauteris apie Chicago L.B. apygardos liutuanistinių mokyklų koncertą, Antanas Skridulis recenzuoja kun. Vl. Budrecko parašytas Mišias Aušros Vartų Marijos garbei. Priedu šį kartą duodama mišiam chorui Juozo Stankūno "Jaunystės maršas", kuriam paimti J. Aisčio eilėraščių žodžiai: "Laisva, uginga, nežabota — Kliūčių, jaunyste, nežinai..."

• **AKIRAČIAI 1969** m. birželio mėn. Nr. 6 (10). Atviro žodžio mėnraštis. Adresas: 6821 South Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoj 5.00 dol., o visur kitur — 6.00 dol.

Tarp kitų šio numerio įdomybių akis užkliūva už reikalo "Akiračiams" aiškintis, kuo jie skiriasi nuo "Vienybės". Be kita ko, visų išvedžiojimų gale tariama: "Akiračiai giria, kas girtina, ir peikia bei kritikuoja, kas yra kritikuotina tiek išeivijoje, tiek ir Lietuvoj. Kritika anaipol nėra joks iš aukšto žiūrėjimas. Šitaip elgdami, Akiračiai su malonumu vertina šaunius lietuvių darbus Lietuvoje ir čia išeivijoje, bet negali lygionis vertinti Lietuvos režimo vadovus ir mūsų išeivijos kovos dėl Lietuvos laisvės organizacijų vadovybes. Negali todėl, kad Lietuvos režimo pareigūnai atstovauja Lietuvos pavergėjui, tuo tarpu mūsų organizacijos gina, kaip jos išmano ir kiek pajėgia, lietuvių tautos apsisprendimo teisę, kurią pripažįsta visi padorūs pasaulio žmonės".

Tačiau pasisakant už mūsų išeivijos organizacijų ir jų vadovybių laisvės kovą, kitame puslapy, tegu ir pokalbininko Ž. Mikšio lūpomis, vėl žerliama: "Veiksniai, be abejo, grindžia savaį veiklą autoritetiniais principais. Tai institucija, kuri jau yra, o-

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters
Nuomoja — Parduoja — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkuami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. Prospect 6-8998

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement tires based on original tread depth. Wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels) Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6 - 7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šešt. 7 v. r. — 3 v. p.p.
Sėkm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

Viktoro Petravičiaus mokinių parodoje West Lawn parko patalpose. Iš kairės į dešinę: Mike Medigan, John Foy ir Fr. Savickas.

Nuotr. Maletos

kupuotos Lietuvos terminu, atgyvena". Bet ir pati redakcija savo pirmojo puslapio birželinės temos vedamąjį baigia: "Birželio rūpestis verčia mus dar kartą griauti svetimas ir savas užvaras (ir rezolucijas), kurios mus skiria nuo savos žemės ir josios žmonių".

Na ir supraski, žmogau, visas Akiračių linijas ir intencijas. Šią naujų leidinių apžvalgą rašančysis niekada neįtaria, kad kokios nors rezolucijos jam būtų buvę užtvaramis tarp jo paties bei paliktos žemės ir jos žmonių. Rezolucijos nieko ir neatskyrė. Bet

MOVING
Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BĖNIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% **4 3/4%**

Mokamas už Vieną Metų Certificate sąskaitas Minimum \$5,000.00

NAUJAS AUKŠTAS DIVIDENDAS MOKAMAS UŽ MESTAVIMO SĄSKAITAS.

Q I O N N S I O N S I O N O N T I E P ' D P I I L I E N I I V G I N I A

Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS PIRMAD IR KETVIRTAD 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD IR PENKTAD 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad uždaryta

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6 - 7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šešt. 7 v. r. — 3 v. p.p.
Sėkm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

jam šimtaprocentinių parsidavėduomenis"; rašoma "graso" — lių lietuvių tautos pražūčiai, nes net ir mūsų jau pradėjo atsimušyti žmoniu, kurie ano skurtu-mo emė neįžiūrėti. O ir tų kažkokių rezolucijų vis dar metų metais spaudoje kedenimas — linksniavimas, ne kartą primena tik bežaidžiančius vaikus, kada jie iki begalybės ima kartoti kokį nors pasimėgdžiojantį žodį. Argi jau neturime ko geresnio veikti ir ko nors geresnio rašyti?

Be kita ko, Akiračiai, kaip mėnraštis, atrodo, turėtų pakankamai laiko labiau išlyginti rašybą ir nepalikti vis dėlto akių režiandų klaidų. Štai keletas, tik greitomis pastebėtų: rašoma "siekia kelius šimtmečius" — turėtų būti "siekia šimtmečius"; rašoma "statistinius davičius" — turėtų būti "statistinius davičius" — turėtų būti "statistinius davičius".

• **Kazys Gutauskas**, Lietuvos operos solistas, atšventė savo 60 metų amžių sukaktį. Operoje jis dirbo 27 metus ir per tą laiką sukūrė daugiau kaip 40 žymesnių vaidmenų. Prieš ketverių metų jis buvo priverstas o-čius"; rašoma "statistinius davičius" — turėtų būti "statistinius davičius".

since 1914...

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
444 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478

4 3/4% **5 1/4%**

PASSBOOK SAVINGS — 0 —
All Accounts Paid and Compounded Quarterly

6-MONTH SAVINGS CERTIFICATES
Minimum \$1,000

foto V. MAŽELIS

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

LUIZ AUTO REPAIR
6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629

TELEF. — 436-3699

KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.
Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmą ir ketvirtą 9-9 val.; antrą, trečią ir šeštą nuo 9 iki 6 val. sekmą atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbkliai

• BERNINA
• NECCHI
• ELNA
• VIKING
• PFAFF
• SINGER

ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.

Parduodame, nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurbklus prie namomais katonomis ir salygomis. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiestuose.

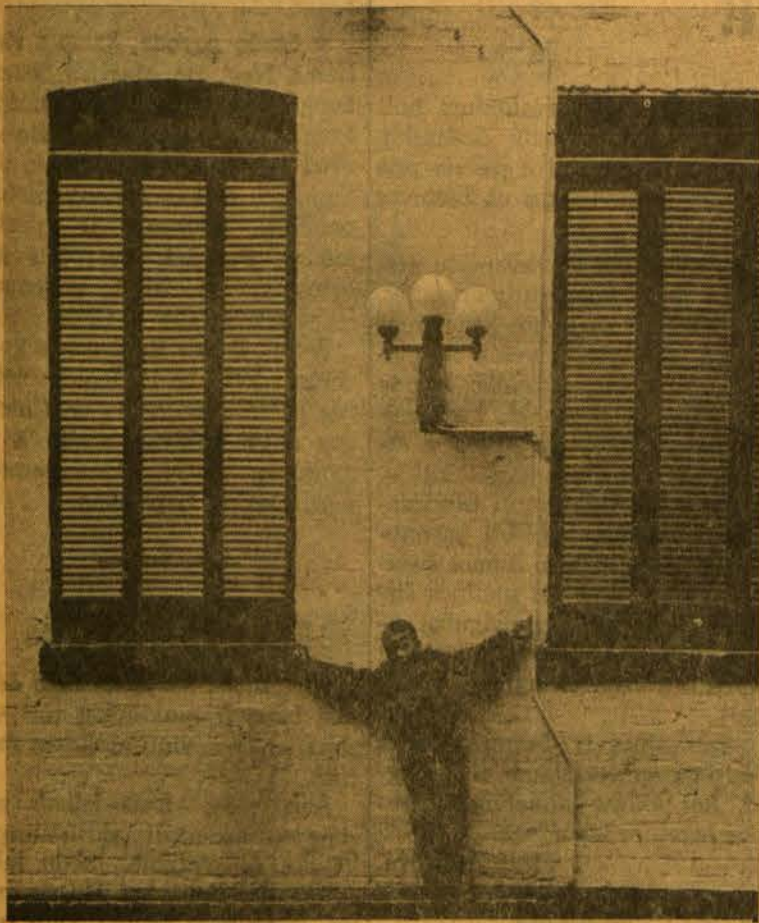
B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners
4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyriumi.

Zita Sodeikienė "Bites" iliustracija.

Liudos Germanienės vaikams skirtos knygos

Old Town, Chicago 1967 (spalvotos nuotraukos juoda - balta reprodukcija).
Nuotr. Alg. Kezio, S.J.

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

Pas turintys jaunuoliai bado

Siais laikais dažnai pralekia mintis, ar bus kada nors pastatytas filmas, kuris suprastų gyvenimą lygiai taip, kaip žmogus

ra saugomas Lietuvos mokslų akademijos rankraštyne Vilniuje. Veikalo kalba pakankamai grynai žemaitiška — lietuviška. Manoma, kad šis rankraštis yra pats pirmasis lietuviškai parašytas geografijos vadovėlis. Jis reikšmingas geografams ir lietuvių kalbos istorikams bei leksikografams.

• **Doc. V. Galinis** parašė Lietuvos floros tyrinėjimo istoriją, kuri buvo Vilniaus pedagoginio instituto botanikos katedros išleista. Atspausdinta tik 500 egz. Skundžiamasi, kad jos neišleisti „Minties“ leidykla didesniu tiražu.

• **Baublius** buvusioje D. Poškos sodyboje ruošiamasi impregnuoti ir kitu būdu apsaugoti. Numatoma artimiausiu laiku pastatyti jiems specialius didesnius gaubtus iš stiklo ir plastinės medžiagos. Reikiamus projektus jau paruošė architektai. Tuo tarpu išleistas aplankėlis su 13-os atvirukų apie baublius rinkiniu, atspausdintas 7000 egz. tiražu.

• **Lauryno Ivinskio** (1811—1881) šviesus atminimas tebėra gyvas okup. Lietuvoje. 1960 m. lietuvių sutelktinėmis jėgomis ir rūpesčiu buvo gautas okupacinės valdžios leidimas pastatyti šiam mūsų šviesuoliui — mokytojui ir pirmųjų kalendorių autoriui paminklą (skulptoriaus P. Aleksandravičiaus sukurta biustą), kuris buvo iškeltas ant aukšto keturkampio postamento. Šis paminklas gražiai papuošė senąjį Kuršėnų buv. dvaro parką ir yra ne tik vietinių gyventojų, bet ir atvykstančių ekskursantų, ypač jaunimo, mielai lankomas.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
COSMOS EXPRESS
2608 W. 69 St. Tel. WA 5-2787
2501 W. 66 St. Tel. WA 5-2737
3333 W. Halsted Tel. 254-3330
Didelių įvairių prekių pasirinkimas
Priešam užsakymus automobiliams
E. ir V. Zukauskai.

PARDUODAMI
IS MODELINŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galima
pirkti dalimis ir išmokėtinai.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western Tel. GR 6-4421

• **Jurgio Ambrozjejaus** Pabrėžos (1771-1849), žinomo mokslininko — botaniko, kunigo pranciškono paruošto geografinės vadovėlio — Geograpyje (Žemiuraszts) 166 puslapių rankraštis, rašytas lietuvių kalba, y-

pa yra pats patyręs. Yra filmų, ir neblogo, apie kitų žmonių gyvenimą. Tačiau retai kada pasi- taiko filmas, kuris užfiksuotų nors vieną — kitą sceną prasmę ir skoni, jei taip įmanoma išsi- reikšti, tokio gyvenimo, kokį žmogus atsimena.

Vienas geriausiai atmintinų žmogaus gyvenimo etapų yra jaunystė. Ir tai yra patys ideali- šiausi metai, vėliau beveik niekad nepasikartojantieji.

Režisierius Frank Perry spalvotasis filmas „Last Summer“ yra kaip tik apie tokius metus bei dienas, apie tą pereinančią jaunatvės laikotarpį keturių 15- kos ar 16-kos m. amž. jaunuolių. Tai yra vienas dabar rečiau pasitaikančių puikių, tikrų ir giliai išgyventų filmų.

Pasakojimas sukasi apie šiu dienų pertekliu gyvenančius vi- dūtinės klasės jaunuolius. Vasara tokiems turtingiems, nieko ne-

veikiantiems vaikams reikšia „nuostabią dieną, maldymąsi ir plaukiojimą laivais, piknikus smėlyje, deginimąsi saulėje, juo- kus ir nerūpestingus žaidimus“, sako Eleanor Perry ekrano tekste, jos parašytame pagal Evan Hunter romaną. Tai ta pati E. Perry, kuri kartu su savo vyru Frank sukūrė nepamirštamą „David and Lisa“.

Tačiau po tuo saulėtu pavir- šiumi yra ir kita gyvenimo isto- rija. Nekaltybei suduodamas mirtinas smūgis, kai trejetas vai- ku, „sujauktame ir lyriškame pe- riode prieš subrendimą“, užmeta šaltą akį ant veidmainiško su- augusių pasaulio, supančio juos.

Du berniukai ir mergaitė va- saroja su savo tėvais New Yorko Fire saloje, kur ir filmas buvo susuktas. Mergaitė — Sandy nu- duoda esanti daugiau patyrusi už berniukus, kurie patys yra a- bejonių pasauly. Jie nėra dar vy- rai, o jau smarkiai domisi vyriš- kumu. Ilgos idiliškos vasaros kar- štoje kaitroje šis draugų trejetu- kas dalinasi gyvenimiškais pa- tyrimais, kaip išleisti į lankas jauni kumeliukai, vaizgantiškai tariant.

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. rugsėjo mėn. 13 d.

7

Tačiau filmo asis, iš tikrųjų, siausią dalyką jos gyvenime. Nesisuka apie juos. Centrinė fi- gūra yra storulė, tiesiog skaus- mingai ideali mergaitė Rhoda iš Ohio, taipgi vasaraujanti saloje. Išbrovus jai į tą grupę, jos vie- nišumas nugalė dar didesnį ne- drasumą. Ir ji yra vienintelė, tu- rinti savo nuosavą nuomonę.

Filmo paskutinioji scena yra sensacinga, nors ir, sumažinta, ir ne taip stipri, kaip knygoje.

Filmas pasižymi svarių dialo- gu ir rinktiniais išbaigtais charak- teriais. Yra puikių gyvenimiškų scenų.

Viena puikiausių scenų filme yra Rhodos meistriskai perduo- tas monologas, trejetukui išpro- vokavus papasakoti apie „bai-

Perry parinko visą ketvertuką iš nežinomų aktorių, bet turė- jusių šiek tiek patyrimo scenoje ir televizijos pasirodymuose. Ta- čiau jų vaidyba be priekaišto.

Cathy Burns, Rhodos rolėje, aiš- kiai nusipelnusi Akademijos pre- mijos nominacijos. Barbara Her- shey (Sandy), atrodo, turi leng- vesnę rolę, tačiau jos vaidyba persunkta subtilumu. Richard Thomas (Peter) ir Bruce Davi- son (Dan) puikiai pagauna jau- nystės dvilypiskumą ir savim ne- pasitikėjimą. Tik tai suaugusiųm vokavus papasakoti apie „bai-

HIGH RATES

4.75%

PER ANNUM
ON REGULAR
SAVINGS
CURRENT RATE

5.25%

PER ANNUM
ON INVESTMENT
BONUS
\$1,000 MIN.

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4070 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632 LA 3-8248

Kultūrinė kronika

• **Dr. Šilbajorio** veikalas an- glų kalba apie laisvojo pasaulio lietuvių literatūrą jau atiduotas leidyklai. Ji leidžia Oklahomos universitetui. Autorius jau pasi- rašė su leidejais sutartį ir įteikė rankraščius. Knygoje bus kelioli- ka studijų apie atskirus žinyks- čius mūsų rašytojus ir jų kūry- bą. Tai bus pirmą kartą tokia plačios apimties knyga, parašyta svetima kalba, nagrinėjant lais- vojo pasaulio lietuvių grožinę li- teratūrą. Šios knygos išleidimą parėmė ir Lietuvių fondas, tam reikalui paskirdamas 3000 dole- rių. Kitus du trečdalius reikia- mos sumos veikalui išleisti duo- da Oklahomos universiteto lei- dykla.

Pats dr. Rimvydas Šilbajoris, nors yra rusų literatūros specia- listas ir jį dėsto Ohio valstybi- niame universitete, nuolat rodo didelį dėmesį ir savai lietuvių li- teratūrai, skelbdamas įvairioje lietuviškoje spaudoje atitinka- mus straipsnius bei išėjusių kny- gų recenzijas. O kitų metų va- sarą dr. R. Šilbajoris lietuvių li- teratūros kursą dėstys tame pa- čiaame Ohio universitete. Profe- sorius planuoja kreipti dėmesį daugiau į naująją mūsų literatū- rą. Kursas tęsis nuo birželio vi- durio iki rugpjūčio pabaigos. Jis

bus skiriamas jau pirmąjį moks- lo laipsnį įsigijusiems (graduate) studentams. Kursą sėkmingai iš- klausiusieji kredito gaus 5 valan- dų užskaitas.

• **Algimanto Kezio, S.J.** foto nuotraukų paroda vyksta First Federal Savings of Chicago gale- rijoje, One South Dearborn Ave., Chicagoje. Šioje parodoje tarp ki- tų nuotraukų išstatyta ir 10 di- delio formato spalvotų fotogra- fijų. Tai pats pirmasis kartas, ka- da Kezys pasirodo su savo spal- votos nuotraukos darbais. Paroda tęsis visą rugsėjo mėnesį.

Liepos 11 iki rugpjūčio 11 d. A. Kezio nuotraukų paroda su- ruošė Stone-Brandel centras Chi- cagoje. Rugpjūčio 21-25 d. apie 50 Kezio fotografijų išstatė Lie- tuvos Vyčiai savo suvažiavimo metu Newark, N.J. Spalio mėn. A. Kezį su paroda pakvietė Ca- nisisus kolegija Buffalo, N.Y., ku- ri išstatys apie 40 nuotraukų rengiamojoje kolegijos meno šventėje, minint šimto metų ko- legijos gyvavimo sukaktį.

• **Jurgio Ambrozjejaus** Pabrėžos (1771-1849), žinomo mokslininko — botaniko, kunigo pranciškono paruošto geografi- jos vadovėlio — Geograpyje (Žemiuraszts) 166 puslapių ran- kraštis, rašytas lietuvių kalba, y-

1. AR TURĖJOTE NEMALONIŲ PATYRIMŲ, SIUNCIANT do- vanų siuntinius savo giminiams?
2. AR JŲSŲ GIMINIS TURĖJO PRIMOKETI MUITO?
3. AR JŲSŲ SIUNTINIAI BUVO SUGRAZINTI J. A. V.?
4. AR TRĖKO DAIKTŲ JŲSŲ SIUNTUOSE SIUNTINIUOSE jūsų giminiams?
5. AR LAUKETE SU RŪPESČIU pakvitavimo už siuntinį dėl užte- to pristatymo.

KAD VISO TO ISVENGTI, pasinaudokite patarnavimu vienos iš se- niausių ir patikimiausių firmų

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

39 metų geras rekordas ir patikima reputacija įsigijo daugybę patenkintų klientų J. A. V. bei jų giminių U. S. S. R. Visi skytiai turi prityrusį per- sonalą — Turi didelį pasirinkimą įvairių prekių. Igaloti Podarogifts, Inc. priimtą užsakymus DOVANŲ PAŽYMEJIMŲ — Certificates MAIS- TUI ir KITIEMS GAMINIAMS iš Sovietų.

Pasiteiravimui ir dėl katalogų kreipkitės į centrinį ofisą arba jo skyrius.

CENTRINIS OFISAS

Globe Parcel Service, Inc.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106

Phone (215) 925-3455

IR JO SKYRIAI:

Philadelphia, Pa. 19123	1013 No. Marshall St.	WA 5-8878
Baltimore Md. 21224	3206 Eastern Ave.	DI 2-2374
So Boston, Mass. 02127	390 West Broadway	AN 8-8764
Chicago, Ill. 60632	4102 Archer Ave.	FR 6-6399
Chicago, Ill. 60622	2242 W. Chicago Ave.	BE 5-7788
Cleveland, Ohio 44119	787 E. 185th Street	486-1836
Detroit, Mich. 48210	6460 Michigan Ave.	TA 5-7560
Elizabeth, N. J. 07206	956 Elizabeth Ave.	201-354-7608
Hamtramck, Mich. 48212	11415 Jos Campau Ave.	365-6350
Hartford, Conn. 06106	11 Charter Oak Ave.	tel 249-6255
Kansas City, Kansas 66102	18 S. Bethany	AT 1-1757
Latham, N. Y. 12110	465 Troy-Schenectady Rd.	tel. 785-4495
Los Angeles, Calif. 90026	2841 Sunset Blvd.	213-382-1568
Miami, Fla. 33138	6405 Biscayne Blvd.	FR 9-8712
Minneapolis, Minn. 55414	217 E. Hennepin Ave.	FE 2-4908
New Britain, Conn. 06052	97 Shuttle Meadow Ave.	224-0829
New York, N. Y. 10003	101 First Ave.	OR 4-3930
Omaha, Neb. 68107	5524 So. 32nd Street	731-8577
Parma, Ohio 44134	5432 State Road	749-3033
Pittsburgh, Pa. 15222	346 Third Ave.	GR 1-3712
Rochester, N. Y. 14621	683 Hudson Ave.	BA 5-5923
San Francisco, Calif. 94122	1236 — 9th Ave.	LO 4-7981
Seattle, Wash. 98103	1512 No. 39th Street	ME 3-1853
South River, N. J. 08082	168 Whitehead Ave.	201-257-2113
Springfield, Mass. 01103	1840 Main Street	736-9636
Trenton, N. J. 08611	730 Liberty Street	RE 4-8354
Vineland, N. J. 08360	Parish Hall, West Landis Ave.	LY 9-9163
Worcester, Mass. 01604	82 Harrison Street	609-691-8423
		617-798-3347

NEW YORK OFISAS

220 Park Avenue South, New York, N. Y. 10003

Tel. 212-982-8410

LEO'S SINCLAIR SERVICE

LEONAS FRANKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos,
Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — PRespect 8-9533

GELES

Vestuvės, banketams, laidotuviams
ir kitokioms progoms
GUZASKU
BEVERLY HILLS GELINČIA
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
Tel. FR 8-0833 — FR 8-0834

SKELBKTES "DRAUGA".

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEP. C. LACK IR SŲNŲS

(LACKAWICZ)
2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd Place Tel. Virginia 7-6872

PETRAS BIELIŲNAS

4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. Lithuania Ave. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. Halsted street Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. Lithuania Ave. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS - BUTKUS

1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

EARN **5 1/4%** PER ANNUM
ON
\$1000
INTEREST COMPOUNDED DAILY

Standard Federal pays 5 1/4% interest per annum on savings certificates of \$1,000.00 or more. Issued for 6 months.

A 90 day gold eagle passbook account which pays 5% per annum (\$50.00 minimum) is also available. Regular passbook savings earn 4 1/4% per annum. Interest is compounded daily, paid quarterly.

Savings in by the 10th earn from the 1st.

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago
Assets over \$141,500,000.00 • Reserves and Surplus over \$12,000,000.00 (more than twice the legal requirements)
Federal Charter • Federal Supervision
4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • V17-1140
HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M. - 3 P.M. • Tues., Fri. 9 A.M. - 4 P.M. • Sat. 9 A.M. - 12 Noon • Wed. - No Business Transacted

Moterų Gyvenimas

Kedaguoja St. Semėnienė, 6507 S. 1ro St., Chicago, IL 60629
Tel. 925-5988

Mirga margā pasaulyje

Parinko N. BUTKIENĖ,

Kiekvienas žmogus skaito, girdi ir žino daug įvairių atsitikimų: rimtų, liūdnų ir juokingų. Tačiau daug kas juos greit užmiršta. Štai keletas tokių atsitikimų:

— Ne visada ir gerai artistai pavyksta tinkamai atvaizduoti vaidinamą asmenį. Tačiau retai kuri jų atsisako nuo rolės, nors ir nelengva būti panašia į heroją. Vis dėlto Ingrid Bergman atsisakė vaidinti Sarah Bernhardt. Ji pareiškė, kad Bernhardt buvo lotynų kilmės, mažo ūgio ir tamsiaplaukė. O Bergman yra švedė, aukšta ir blondinė. „Aš nesugebėsiu įsivaizduoti, kad esu Sarah Bernhardt, todėl mano vaidyba nebus įtikinanti“ — prisi- pažino ji.

— Dainuojančios Lennon seserys negavo jokio muzikinio auklėjimo. Jos pradėjo kartu dainuoti nuo vaikystės. Peggy, kuri visada kalba kvarteto vardu, pasakė: „Nė viena mūsų nemoka skaityti gaidų, mes dainuojame vien iš klausos“.

— Pasitaiko, kad mergaitės išauga daug aukštesnės už vienuolikos metų amžiaus berniukus, būtent, tarp vienuolikos ir trylikos metų amžiaus. Nustatyta, kad daugumas berniukų staiga pradeda augti, sulaukę apie 13 ir pusę metų, o mergaitės žymiai anksčiau — apie 11 ir pusę metų amžiaus.

— Senais laikais romėnai tikėjo, kad gegužės mėnuo yra nelaimingas mėnuo. Todėl visos jungtuvės, numatytos tame mėnesyje, buvo dažniausiai perkeliamos į birželio mėnesį. Tad ir dabar birželis laikomas laimingu mėnesiu, ir jame dvigubai daugiau porėlių tuokiasi, kaip kitais mėnesiais.

Raudono voko istorija

— Niekas nežino, kiek moterų pasisiūlė vedyboms savo būsimiems vyrams, nes jos tai laiko paslaptį. Tik nedaugelis jų prisipažįsta, kad susigavo vyrą pačios, pastūmusios jį savo alkūne. Taip pat ir vyrų nedaug prisipažįsta, kad ne jie pasirinko savo žmoną, bet patys buvo jų užklypti.

— Whitesville mieste, Del. v., dar veikia seniai surašytas įstatymas, kad mergina gali būti suimta ir pasodinta į kalėjimą už netvarkingą elgesį, būtent, jei ji pati pirmoji pasiperša vyrui. Šis įstatymas retai taikomas, bet jis dar egzistuoja įstatymų knygoje ir niekuomet nebuvo panaikintas.

— Venecueloje yra paprotys i-dėti laiškus savo sužieduotinei į raudonos spalvos voką. Tai ne skonio dalykas, bet paštas tokius laiškus atžymi žemiausiu tarifu, specialiai tiems laiškam nustatytu.

— Nuo 1950 m. Indijoje panaikintas leidimas tekėti mažom mergaitėm. Dabar jos negali ištekėti, nesulaukusios 15 m. Net jų tėvai neturi teisės leisti tekėti ligi 15 m. Kas kita JAV, kur dvylika valstybių leidžia mergaitėms 15 m. ir jaunesnioms tuoktis, tėvams sutikus. O New Hampshire pats įstatymas numato 13 m. amž.

— Italijoje, Mesinos mieste, vyrukas, norėdamas pats ar pasamdyti kitą padainuoti jo išrinktai po jos langu mėnulio serenadą, turi būtinai gauti miesto val-

džios leidimą. Policija reguliariai apeina miestą ir tikrina leidimus. Miesto tėvai skatina jaunas vyrus dainuoti nakties serenadas, nes tas sudaro miesto pajamas.

— Dar ir šiandien primityvių žmonių kraštuose veikia paprotys, kad jaunas vyras pagrobia pasirinktą merginą už žmoną. Ypač pasižymi eskimų jungtvių ceremonija rytinėje Grenlandijoje. Ten vyrukas, nutaręs vesti, paprastai griebia parinktą merginą už plaukų ir traukia ją iš jos tėvų namų. Visas kaimas stebi šį įvykį. Jei mergina priešinosi, labai spardosi, tai šeima ir draugai džiaugiasi, laikydami, kad jungtuvės žada būti laimingos.

Kur draudė vartoti kosmetiką?

— Paprotys, kai po jungtvių apeigų jaunoji meta savo vestuvių puokštę susirinkusioms merginoms, ir ta, kuriai pavyksta ją pagauti, laikoma sekančia kandidatė tapti nuotaka, atsirado apie 1300 m. Prieš tai jaunoji dažnai nukentėdavo nuo savo svečių. Tie, manydami, kad jaunosios puokštė atneša laimę, kiekvienas mėgindavo ją iš jos rankų ištraukti. Dėl to kildavo nesupratimai ir muštynės.

— Vestuvių metu beriami konfeti atsirado pakaitalu įvairių grūdelių: ryžių, kviečių ar miežių, kuriais senoje Romoje buvo apibarstomi nuotaka ir jaunikis. Šitie grūdėliai simbolizavo vaisin gumą. Dabar barsto konfeti vieton anų grūdelių, linkėdami jauniesiems susilaukti vaikų.

— Kas nežino kiek pinigų išleidžia šiandien visos moterys kosmetikai pirkti? Sakoma, kad daugiau kaip biliarda dolerių. Didelius milijoninius turtais iškosmetikos sukrėvė Elizabeth Arden, Helena Rubinstein ir Max Factor.

1700 m. Anglijoje buvo uždrausta moterims vartoti kosmetiką. Įstatymu buvo draudžiama

Madų parodos rengėjos: pirmoji eilėje (iš kair. į deš.) P. Petrulienė, D. Gradinskienė, M. Remienė; antroje eilėje — J. Dočdienė, S. Endrišenienė ir aktorė J. Cijūnėlienė. Nuotr. P. Maletos

moterims vartoti kvepalus, dažus ir kitas grožiui palaikyti priemones, kad jos neatrodytų labiau patraukiamos, negu iš tikrųjų buvo. Įstatymų leidėjai galvojo, kad vyrai turi žinoti, kokias moteris jie gauna už žmonas. Tačiau įstatymai buvo greit panaikinti, nes moterys nekreipė į juos jokio dėmesio, o ir vyrai labiau norėjo matyti žavingą maskavimą, negu nepagražintą realybę.

Mark Twain apie veidrodį

— Rašytojas Mark Twain tvirtina, kad tik vyrai gali sėsti nu-gara į veidrodį ir nesidomėti savo išvaizda, bet niekuomet moterys, net pačios rimčiausios.

— Galvojama, kad ilgiau vyras su žmona kartu gyvena, tuo mažiau būna tarp jų nesupratimų. Manoma, kad jie pasidaro šitam per senį. Tačiau tai dar nereikia, kad dėl visko sutinka. Buvo paklausta viena porėlė, po 70 metų jų vedybinio gyvenimo — ar jie dažnai kvirotėjasi. Vyras tylėjo, o žmona pasakė: „Mes niekuomet nesiginčijame. Jis žino, kad aš esu visada teisi“.

— Vardų parinkimas naujagimiams priklauso nuo tėvų. Dažnai jie parenka vardą religiniais moterims vartoti kvepalus, dažus ir kitas grožiui palaikyti priemones, kad jos neatrodytų labiau patraukiamos, negu iš tikrųjų buvo. Įstatymų leidėjai galvojo, kad vyrai turi žinoti, kokias moteris jie gauna už žmonas. Tačiau įstatymai buvo greit panaikinti, nes moterys nekreipė į juos jokio dėmesio, o ir vyrai labiau norėjo matyti žavingą maskavimą, negu nepagražintą realybę.

Aldona Leitenė modeliuos tradicinę šiemetinių madų parodą, Jaunimo centre, Chicago. Nuotr. V. Noreikos

Ar vyrai yra kalti?

Birželio 14 d. Draugo „Moterų gyvenimo“ skyriuje Marta Babickienė kreipiasi į vyrus straipsniu „Vyrai, nejaugi?“. Ji priekaištauja kūrėjams — savanoriams, kam jie Lietuvos kariuomenės pirmosios priesaikos 50 m. minėjimą surengė gegužės 11 d. Mat, ta diena sutapo ir su Motinos diena. M. Babickienė klausia savanorių: nejaugi jų nariai neturi motinų, žmonių, kurias reikėtų pagerbti arba pasimelsti už jas?

Taip, gerbiamoji ponai, savanoriai turėjo motinas, kurios su drebantiomis širdimis juos palaimino ir išlydėjo į nepriklausomybės kovų laukus. Jos tada meldėsi, prašydamos Aukščiausią palaimos jų vaikams ir tėvynei. Savanoriai savo šventųjų motinų niekad neužmiršo ir neužmirš ligi mirties. Sutvirtinimui savo įsipareigojimo tėvynei ir motinų palaiminimui, jie 1919 m. gegužės 11 d. ir priesaiką tėvynei davė. Tos priesaikos auksinę sukaktį jie ir minėjo šių metų gegužės 11 d. Ta diena savanoriams šventa, kaip ir jų motinos.

Minimos sukakties minėjimas motinų pagerbimui nieku nepakenkė. Jis pamaldomis prasidėjo 11 v. ryto ir baigėsi apie 2 v.p.p. Liko visas gražus popietis pasidžiaugti savo mielomis mamytėmis šeimose.

Šiame savanorių surengtame minėjime buvo matyti ir motinų. Garbinga motina kūrėja — savanorė Stasė Statkevičienė, su

vyties kryžiaus kavalierium pulkin. savanoriu Kaziu Ališausku, ir savanorių vainiką padėjo prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę.

Po minėjimo du savanorių gerbėjai jiems buvo suruošę vaišes. Ir ten buvo matomos kelios motinos, savanorių žmonos. Su viena savanorio pulkininko žmona besikalbant, ji pasakė, kad greitai vyks namo, nes apie 3 v. atvyks jos trys sūnūs pasveikinti ją. Ji rado laiko dalyvauti istoriniame minėjime, pagerbti savanorius ir atšvęsti savo šeimos šventę. Manau, kad tos motinos širdis buvo pripildyta dvigubai — pasididžiavimo savo savanoriu vyru ir gražiai užaugintais sūnumis.

Patriotines ir šeimų šventes kaip tik reikėtų glaudžiai sujungti, nes šeimų laimėjimai kartu yra ir tautos laimėjimai.

Pijus Venclova,
Kūrėjas-savanoris

Kovojantis baltos moters vyras

James Forman, juodasis kovotojas, reikalaujantis 500 milijonų dol. atlyginimo iš baltųjų bažnyčių ir sinagogų, yra vedęs baltąją Anne Romilly. Ji yra duklė Britanijoje gimusios rašytojos Jessica Mitford, autorės knygos, atidengusios JAV-ėse laidotuvių biznį. Garbinga motina kūrėja — savanorė Stasė Statkevičienė, su

S. Olšauskienė ir N. Vengrienė modeliuos Putnamo seselių rėmimų rengiamoj madų parodoj Jaunimo centre. Nuotr. P. Maletos

Moterys žengia dideliais žingsniais į lygybę

Moterys dabar žengia didesniais ir drąsesniais žingsniais, pri-taikytai jų padidejusioms kojom.

Retai bematomas mažas grakštus žingsniukas, seniau laikomas tinkamu žaviai būtybei — moteriai.

Pravestos studijos rodo, kad moterys jau baigia susilyginti su vyrais, žingsnis po žingsnio.

Temple universiteto medicinos fakulteto ekspertas užregistravo 1,106 vyrų ir moterų žingsnių ilgį.

Moterys juda, padarydamos 116 žingsnių per minutę. Jų žingsnių ilgis yra 25 coliai, o jų

greitis yra 2,7 mylių per val. Tonius duomenis duoda dr. F. Ray Finley.

Tuo tarpu vyrų santykis yra: 110 žingsnių per min., 29 coliai vienam žingsniui ir nužengia 3 mylias per val.

Karių ir žengiančių orkestrantų greitis yra 120 žingsnių per min.

Komentuodamas moterų padidejusius žingsnius, Northwestern universiteto psichologas dr. Mi-scha Zaks pareiškė, kad tai reiškia daugiau, negu, kad trumpesni sijonai leidžia moterims žengti stambesniu žingsniu.

„Tai reiškia judėjimo laisvę bendrąja prasme“.

— Tuose žingsniuose taipgi at-sispindi gyvenimo tikslai. Šių dienų moterys turi užsiėmusi ir profesijas. Jos turi daug dar-tines kelnes ir ilgas juodas kojines, kas paryškina jų kojas.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

★ Madų paroda, kasmet ruošiamą Nek. Pr. Marijos Seserų kongregacijos Chicagos rėmėjų, šiemet bus kitokio pobūdžio — visai šeimai. Nuo mažiausio ligi seniausio niekas šeimoje nebus pamiršti. Įvedamos ir vyrų mados. Parodai, kuri bus šio mėnesio 27 ir 28 d., vadovaus — ją praves akt. J. Cijūnėlienė.

★ Sol. Dallos Kučėnienės koncertą ruošia L. D. Kunigaistienės Birutės dr-jos centr. Chicago skyr. valdyba spalio 4 d. Jaunimo centre. Akompanuos muz. Darius Lapinskas.

Klausk, bus atsakyta

Klausimas: Ar juodo lako odiniai batai ir rankinukas turi sezoną, ar jie dėvimi apskritus metus?

Atsakymas: Šiais laikais geriausiai nederinti skrupulingai batukų su pinigine. Juodo lako odiniai batai dėvimi ištisus metus, jiems nėra sezono, kaip kad seniau jiems buvo skiriama vien pavasaris. Tačiau juodo lako rankinukas tinka geriau pavasari, kaip žiemai.

Klausimas: Norėčiau žinoti kaip teisingiau valgyti. Dažnai geruose restoranuose užsisakau mažiukų jūros vėžiukų (shrimp). Aš visados paimdavau su pirštais, jiems plonesnės pusės, tad pamerkdavau į paruoštą padažą ir valgydavau. Tačiau man pasakė, kad turėčiau valgyti su šakute. Aš esu jau 83 m. amž., bet vis tiek norėčiau žinoti, kaip yra teisingiau.

Senoji Barbora L. Atsakymas: Jei vėžiukai yra mažiukai ir paduoti apetitui sukelti prieš pagrindinį valgį, valgyti su pirštais yra visai tvarkinga. Tačiau, jei jie yra didesni ir paduoti, kaip pagrindinis patiekalas, būtų daug gracingiau pavartoti šakutę. Jūsų amžiuje priklauso jums tik laimė ir patogumas, taigi, darykite savo išvadą ir elkitės, kaip išmanote.

Moterys ramesnės krizėje

Phichologai sako, kad moterys, susidūrusios su didesne krize, reaguoja daug didesne emocine ir fizine ramybe, negu vyrai.

Gyvenk teisingai kiekvieną dieną

Gyventi kiekvieną dieną pilnai. Išgauti visą, kas įmanoma iš kiekvienos valandos, kiekvienos dienos, iš kiekvienų metų savo gyvenime. Tada gali žiūrėti priekiu su pasitikėjimu, o atgal — nieko nesigailėdamas. Būk tuo, kuo esi, bet visa savo geriausią asmenybę. Išdrisk būti skirtingai ir sek savo sviesia žvaizdė.

Nebijok būti laiminga. Džiaukis visu kuo, kas gražu. Mylėk visa savo širdimi ir siela. Tikėk, kad tie, kuriuos pati myli, myli tave.

Pamiršk, ką tu padarei savo draugams, tik visad atsimink, ką draugės padarė gero tau. Nesidomėk, ką pasaulis turi duoti tau, susikoncentruok, ką tu turi duoti pasauliui.

S. H. Payer

Kodėl moterys gyvena ilgiau?

Kodėl moterys gyvena ilgiau negu vyrai JAV-ėse? Fiziologiškai imant, jos yra stipresnės, atsako gydytojai.

Pramoginis moterų pasivaikščiojimas 1930 ar 1940 m. buvo laikomas labai moterišku ir gražiu. Jis buvo pamėgdžiojamas, nusižiūrint į aukštesnės klasės moteris ar net kilmingąsias Europoje.

— Šių dienųėjimas yra skirtingas. Jame atsispindi tikslas pakėlimas, siekių ir viso gyvenimo būdo, — pasakė minimas profesorius.